

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕПЛАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

за Србију 6 дил. месечно
од једнога броја 0*10 дил.
за стране земље поштанског савеза 15 дил. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 105

ПОНЕДЕЉАК 25 МАРТА 1891

Година I

81 САСТАНАК

1 марта 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАЛИ ПОТПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић и Паја Вуковић

А ЗА ТИМ ПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Доброслав Ружић

(НАСТАВАК)

(Одговор на интерпелацију)

Министар финансија Мих. В. Вујић — Господо, пре свега има две интерпелације, које су једна за другом упућене на мене, а које у самој ствари третирају једно исто питање. То су интерпелације г. Томе Јовановића и Алимпија Васиљевића који су потписати на једној интерпелацији; а на другој је потписат сам г. Тома. Суштина је прве интерпелације да су некаквих десет дела, насиља тобож извршена од надзорника дуванског у округу врањском и на мене се упућује питање од стране г. Томе Јовановића и Алимпија Васиљевића овако: „Мисли ли г. министар да одмах од дужности разреши Марка Швартаља надзорника дувана у ок. врањском и све чуваре, који су под његовом управом... и т. д.“

Ја бих на ову интерпелацију одмах могао да одговарам овако: ја налазим да ово не може да буде предмет интерпелације, према овако постављеном питању „мисли ли г. министар да одмах разреши од дужности г. Марка Швартаља и т. д.“ То је питање чисто административне природе, јер ако Скупштина налази да г. министар рђаво руководи радњом државном по тој струци, Скупштина може да му изда неповерење, а министар онда зна шта му треба радити, али да се од стране законодавног тела упућује питање на министра, мисли ли он да разреши овога или онога чиновника, то није право скупштинско него министрово. То је чисто његова административна ствар.

Сад, што се тиче ређања ђаких недела, која је извршио тај надзорник дувански, ја могу да одговорим ово, да би се ствар расплетила, те да се не би мислило да су дела учињена а министар не обраћа пажњу на њих. Мени, господо, није никаква жалба против тога надзорника долазила. Прво ми је дошла ова интерпелација, и усљед те интерпелације, ја сам се обратило управи монопола дувана, да преко надлежне власти, дакле полиције, учини извиђај. Тај је извиђај учинило начелство и одговорило и из свију ових извештаја, које вам могу ставити на расположење, види се ово: да апсолутно нема

никаква доказа ни за једно од ових дела, да се пред законом и државним властима, дакле пред органима државним, то није могло потврдити. Тврдити да постоји некакво насиље, некакво убиство, злоупотреба и у интерпелацији казивати: то су извршили ти и ти органи државни а немати довољно доказа или управо никаква доказа, који важе пред законима земаљским, пред судовима, ја мислим да се најблажије изразим, да је то неушутно. Неодговорни посланик узима на себе улогу гужиоца без доказа, а част једног надзорника тако исто је драга и света као и нар. посланика и министра. Казати дакле, тај је и тај учинио злочин, насиље и т. д. а међутим и путем закона, и путем органа државних, не може за то прибавити доказа, него бацити само лична сумњичења, ја мислим да није лепо ни ушутно.

Господо, према садашњем Уставу — ја вас молим да ово имате на уму — сваки грађанин има права без разлике да тужи свакога државног органа, ако је он учинио ма какву злоупотребу, неправду и насиље. То су и интерпеланти могли учинити. Ја апсолутно ни једне такве тужбе немам од власти на надзорништво дувана у окр. врањском Г. Тома Јовановић, ако је донста имао доказа у рукама, имао је могућности да се обрати суду, и да тужи надзорника дувана. Даље, у вези са овом интерпелацијом, имам још да поменем и ово. Г. Тома Јовановић био је прошле године велико продавац дувана и тада се никоме није жално на стражаре дуванске, него је и сам лично гонио кријумчаре. Сад су други закуци и сад се г. Тома жали на претерану страсност органа дуванских. Ја ћу, господо, да вам поменем само неке податке из којих ћете видети, како је било пређашње а како садање стање. Закон се строго мора да врши и како је се закон вршио од како је монопол у државној режији поменућу вам цифре прихода о томе. У округу врањском прве године, кад је монопол прешао у државне руке, док се није још организовала управа државна износила је продаја дувана свега 59.446 динара.

Друге године тако рећи онег још за прелазна стања ствари као уређење још није било довршено, продаја није износила 74.987 дин., то је доказ колико је било кријумчарење у округу врањском на штету државне касе а треће године од кад је данашње ово надзорништво продаја износи 293.350 дин. Дакле од 50000 попело се на готово 300.000 Дакле у томе се види какав је резултат рада. Ако је овом приликом рад био претерано строг ја не могу да изречем казну томе човеку, јер ако се огрешно о закон господа интерпеланти имају права да тужу суду, ако имају доказе за то, а не да поднесе оваку интерпелацију на министра.

Ово је што се тиче прве интерпелације. Друга је интерпелација управо престо понављање онога, што је казано и у првој интерпелацији, само што је на њој потписан сам Тома Јовановић. У њој се то исто пита: мисли ли министар, да

уклони овога чиновника, да учини овај крај безбедним и т. д. Дакле то је у самој ствари исто. На ову интерпелацију немам ништа да кажем, него да константујем, да је ово понављање прве интерпелације и да према томе одговор на прву интерпелацију важи и за ову другу.

Тома Јовановић — Из говора г. министровог јасно се види да брани Марка Шпартала, као чиновника корисног по друштво и видим, да се Марко узима у велику заштиту и да ужива велико благовољење. Кад власт неће да прокаже његова недела, него их скрива, онда се види, да и сама власт иде њему на руку.

Мени је чудно како може министар финансије, да узима таквог једног човека за финансиског органа. Марко је банкрот и отворено му је стециште; сем тога он је раније преварио Ђерку једног професора војене академије и одвео је у Влашку, говорећи да нема жену! Па зар сме такав чиновник да се трип у Србији? Зар министар може да одрекне, да овај Марко није пре пуцао у селу Кривофеју и ранио председника општине у уво, а то је било због једне девојке; зар није исти Марко извукао Стоши Јанковићу уво баш на Ђуприји; зар нису пре неки дан исекли пређе жени, о чему се министар уверио из доставе општине врањске; зар не убише на сред друма Младена, званог свата, и данас се налазе у окуву чувар и извештај грађанин; сељани сведоче, да је грађанин убио тог човека, а контролор сам узима на себе улогу да одбрани тог грађанина. Зар нису жену Јована Миловановића из Д. Павловца, у сред бела дана скинули, кошуљу јој поцепали и одвели чак до границе; зар нису попа Стевана тукли усред бела дана и извукли му сву браду и то баш на граници српско-турској; зар није поменуто поп Ристу из Дубнице у пола ноћи напао чувар и ево где ми човек пише: (чита) „Дознао сам да је г. Марко Шпартал показивао у Враћи неко моје писмено, којим се тврди, да ја нисам нападнут и претресиван у кући за дувана и т. д. Ако је ово истина, онда је то превара, јер ја никакву изјаву нисам потписао. Ја сам теби дао решење о претресу те по томе ја бих био лажов.“ Ово је писмо поп Ристино и ево његовог потписа (показује писмо). Ако г. министар сме да држи оваквог разбојника на граници српско-турској, ја онда честитам њему и влади; а што се тиче мене лично, ја немам ништа против овог Марка, јер док сам био великопродавац, он ми није ништа учинио добра; али ово што сам говорио то сам говорио у интересу народа, коме је много штете учинио. Он је банкрот и цинцарског порекла.

Алимџије Васиљевић — Ја мислим, да г. министар грешни, кад мисли, да народни посланици, који обраћају пажњу министру на ове или оне злоупотребе овога или онога органа власти, морају придржавати теорије доказа по кривичном закону. Кад сам ја потписао ту интерпелацију, ја нисам учинио за то, што тај чиновник ради неке страшније послове, него онај у Ђовдну, или глумље него они у Рајцу, него сам је потписао за то, што је то место на граници, што је то место на мртвој стражи српске мисли. Ја не мислим, да ће се наћи патриоте у овој земљи, који ће допустити, да такав један човек као Марко Шпартал чини таква дела, те да народ српски у Старој Србији пореди власти српске са властима турским, што служи на поругу српства. Дакле, кад се тражи, да се уклони човек који истражује код свештеника дувана, на му браду итд., ја мислим, да је то горе, него што раде и сами Арнаути, јер и они поштују служитеље црквене, дакле кад се тражи то у интерпелацији, ја мислим, да је то савим умесно. И ја мислим, да ни један Србин неће допустити то, да један такав чиновник срамоти српско име на Косову. Ви можете наредити како хоћете, али српски народ не може то дозволити.

Велизар Кундовић — Изгледа ми, да министар финансије, кад је одговарао на интерпелацију мог друга Томе, није проучио у напред карактер, нити положај и прошлост чиновника Шпартала. Кад се тврди, да је тај човек под стециштем, то значи, да такав човек не може да буде чиновник. Он по нашим земаљским законима не може да буде ни сведок а камо ли чиновник, који врши неки преглед и води надзор.

Поред овога имајте на уму и ово. Ја мислим, да сте ви ту скоро читали у „Одјеку“, да нашег друга називају „Османовим братом“! Зар оно није стидно, зар то није нишко? Знате ли ви случај у парламенту италијанском, да је садашњег министра унутр. дела Никотеру увредно један човек, само за то, што га је начелник министарства поставио, он га је ошамарио у сред Скупштине. Дакле, код нас се један назива „братом Османовим“, и министру изгледа, да је то ништа. На сваки начин, министру је дужност, да заштити право посланика, да гаквог чиновника не трип у својој струци. Према томе, ја мислим, да је гледиште министра финансије погрешно и да треба да задовољи посланичко тражење и да уклони тога чиновника, нарочито због тога, што се зна, да је тај човек под стециштем, а такав не може бити у државној служби.

Радисав Митровић — Господа из опозиције нападају овде г. Марка Шпартала, страшно они нападају његов чиновнички рад, сумњиче његов патриотизам, његово порекло и т. д. Ја тога човека познајем, видим да га неправедно нападају и устао сам да кажем неколико речи о њему у колико га ја познајем. Што се тиче његовог рада у Враћи, о томе не могу да говорим, јер не знам; али га познајем као чиновника који је долазио у ужичком округу, вршећи послове монопола дувана, и тај чиновник није тако рђав, као што га они преставаљају. Можда опозиција напада овога човека из партијске нетрпљивости. Што се тиче његовог патриотизма, и навода, да је он Цинцарин, имам да кажем ово. Кад су 1882 године усташи ишли преко нашег земљишта, за дизање усганка у Турској и Босни прешли су преко ужичког округа, онда је те људе предводио Марко Шпартал.

Дакле, томе човеку који са опасношћу живота ради на ослобођењу српства не може се пребацити непатриотизам и ја га сматрам као патриоту. Што се тиче навода, да је он под стециштем, ја не знам о томе ништа, али ја мислим, да и ако је био под стециштем, да му је стециште скинуто, јер он није сиромашног већ доброг стања и није вероватно, да он није своје повериоце измирио.

У одбрану овог човека казао сам ово у колико тога човека познајем, и видим да није оправдано, нападати толико његов рад. Г. министар има извештај о његовом раду, и томе се извештају може веровати.

Младен Живковић — Господо, напади Томини на Марка Шпартала, кога ја познајем — јер сам из тога округа, нису толико умесни. Ја тога човека нећу да браним из партијског гледишта — Боже сачувај. Марко није њему толико рус у очима, што је он извршио нека убиства и друга несиља, за то постоје судови, него је њима Марко рус у очима, што је Марко стао на пут великом кријумчарењу у врањском округу. Узмите продају дувана у том округу за ову годину и прошлу па ће те се уверити да, од како је Марко дошао, да се томе стало на пут.

Сад да одговорим г. Кундовићу. Г. Кундовић каже: зар је то човек, који сме једном посланику да каже, да је Османов брат, он треба за то да га тужи. Али факт је, стоји то да је Тома Османов брат.

Тома Јовановић — Господо, ја немам ни једнога брата Османа. Нас смо четири брата у Србији, и од нас ни један није Осман, а да ли ко има у Турској, да се зове Осман, — то не знам. У осталом ја не могу бити одговоран за свога брата, и ако је он Осман, онда ми није брат, ја никад нећу бити Турчин, а држим, да сам много бољи Србин од Марка. Ја сам лежао 10¹/₂ мес. у Маџарској. Ратовао сам за време другог рата, донео сам државној каси 1,300.000 пореских гроша, од турских имања, за све ово имам доказе. А да сам вазда био Србин доказује и то, што немам приступа ни у Турској, ни у Маџарској, ни у Бугарској са уредним пасошем. Но то стоји на расположењу и Марку и Младену, да о томе мисле како хоће.

Мог брата прозвали су Османом још док је био мало дете. Кад је Осман-паша нао на Плевни, и онда су се деца играла „у војсци“ па се поделила на две стране: једни су

били Турци а други Руси. Мој је брат био на турској страни и њега су назвали Осман-паша. Ако је он Осман ја писам.

Димитрије Машећ — Госнодо, из одговора г. министра ја сам чуо, како је он, правдајући поступак Марка Шпартаља, доказао цифрама да је запста од како је тај човек постао чиновник у томе крају, донео веће користи монопола дувана, и да су приходи од дувана већи, него што су пре били. Мени се чини, да је то најјачи разлог, са кога г. министар мисли да има права и да му је дужност, да држи таког једног чиновника на оном месту. Ја држим, господо, ма да су — верујући г. министру — приходи од дувана у том крају много већи него пређашњих година, да ви ни један нећете дозволити, да на рачун једног прихода од хиљаду и неколико стотина дин., што је тај чиновник донео државној каси, држим, да нећете дозволити начин, на који он врши своју дужност; држим, да српска држава и српска Скупштина не смеју дозволити, да се на штету појединих грађана, на штету њихове имовине и личне обезбедности утерују у државну касу 50—60 хиљада дин више по ту цену. Ја не знам, да ли би се нашао и један Србин, који би оваку његову радњу дозволио само за то, да држава добије неколико стотина дин. више прихода.

Ја мислим, да се то никако не би сложило са појмовима о човечности овога века, а нарочито са уређењем једне државе. Зар један чиновник, да би се удворио своје министру да би забашурно своје злоупотребе, он крћећи наша грађанска права, утерује у државну касу већи приход, по што је до сад био, и сад г. министар, у место да чини истрагу, и да се увери, да ли постоје оне кривце, које су у интерпелацији наведене, и кад се у интерпелацији тражи да се тај чиновник уклони са свога места, док се његове злоупотребе не извиде — он за шта оставља тога чиновника, оставља на истом месту и наређује полицијској власти, да поднесе свој извештај о томе шта је Марко радио.

Ви, господо, з ате врло добро да човек, који мало — мало уме да мисли, да чига и да пише, па неће дозволити, да сам падне у клопку, или, ако случајно сам падне у клопку, он ће гледати да се измигољи. Следствено, да је Марко Шпартаљ, кад је задржан у месту, где је прави злоупотребе могао је да са полицијском или истражном влашћу удеси, да министар добије чист извештај, да нема никаквих злоупотреба. Ја држим да је г. министар у томе погрешно, да се г. министар озбиљно бринуо о овоме, он би на захтев интерпеланта бар привремено уклонио тога човека из онога места. Он то није учинио, изгледа ми, да је он ишао на то, — нека ми г. министар не замери за ово — да оправда тога Марка Шпартаља.

Друго, рече Младен Живковић чини ми се, да интерпеланти протестују само за то, што је Марко радикал. (Чује се: није, није). Тако се мени чини. Госнодо, зар сме на рачун државног трошка, зар сме један надзорник, један контролор дувана, који има под собом толике људе, зар сме, — велим, — он да врши партиске њефове. Он кад врши своју дужност, не сме да буде радикал, него само државни чиновник. Мени се чини да то не сме бити.

Пре свега ја не познајем тога човека из ближе. Свакојачко из свега овога, што су интерпеланти навели, мора бити, да је нешто постојало. Узмимо макар да је постојао један десети део, ако не све. Држим, да је г. министар требао да га уклони са дужности, док се ствар не извиди. Кад то није учинио, то је његова ствар. Ја онет остајем при своје мишљењу и кажем, да по ту цену, не знам, да ли ће и један дозволити, да наши грађани трпе, да њихова лична и имовна безбедност буде стављена на коцку, за љубав тога, што ће тај Марко Шпартаљ да утера у држ. касу 20—30 хиљ. дин. више прихода. Ја га лично не знам, али, колико сам чуо знам, да је одрастао, или је и рођен у Алексинцу. Он је био чиновник у Алексинцу под закурицама монопола дувана. Сви га људи из алексин. окр. знају, и ни 10 од сто њих не би дали свој глас, да им Марко не буде надзорник дувана. Шта то значи? Значи, да се тај човек омразио са својим људима. Г.

министар каже, да је он послат у врањски окр. за то, да стане на пут кријумчарењу, али у алексиначком окр. није могло бити кријумчара. Значи, да је тај човек самовласан, и да врши своје њефове, и да под маском, да забуни те своје њефове, он гледа да донесе већи приход. Кад је Лендер-Банка била закупник дувана, он је онда — кажу бло њен најбољи чиновник. Ако је могла Лендер-Банка, да трпи таквог чиновника, српска влада и српска држава неће смети да га трпи. Он је био цео време код нас и долазио је до Кладова — био је контролор. Ја сам и онда слушао да је он најревноснији радник Лендер-Банке, и она се с њим хвалила за то, што је цедио српски народ за љубав њену, за љубав његове плате и унапређења.

Па да ли ће и држава српска да трпи таквог једног чиновника, који цеди српски народ? Ја мислим, да држава српска не тражи то од својих чиновника и да неће трпети таквог чиновника. И г. министар треба да покаже на делу, да је вољан да казни једног несавесног човека и да не изриче пресуду унапред нама посланицима, него да створи могућност, да се права истина сазна о тим злоупотребама. Међутим, шта је радио министар? Он је оставио тога чиновника да седи у истом месту и тврди јавно пред Скупштином, да је он ревносан чиновник. Он је јачи као чиновник, него ли два и три посланика као интерпеланти. Да ли сме да се претпостави један чиновник двојци или тројци посланика? Ја мислим да не сме и да је то понижење за посланике, и по говору г. министра, изгледа ми да он више верује једном чиновнику, него ли интерпелантима.

Панта Срећковић — Не познајем тога Шпартаља и о њему писам чуо ништа, док писам дошао у ову Скупштину, а од како сам дошао у Скупштину ја сам се толико наслушао о њему, да ако је истина све оно, што ми о њему казују, онда би давањња скупштинска већина сама требала да устане против њега и да захтева, да се тај човек из службе отпусти. А ево зашто. Читајући новине, писам негде нашао на другом каквог чиновника, да чини таква зла, као овај. Ја не мислим да су сви остали савесни, о којима се не говори и не пише по новинама, али знам, да они не убијају, да не скидају кошуље са жена и девојака, и да чупају браде поповима. А ово је један човек, о коме се говори и у новинама и у Скупштини и у писмима. У свакој партији има чиновника, који се некако умеју да удворе влади да их брани. На пример сетите се оног громовника Илије капетана; такви су људи највише шкодили влади и стекли јој највише опозиције. Ја мислим да ће и овде г. министар настати да се курталише овог човека, који га управо срамоти. Ја сам дознао, да је тај Марко Шпартаљ узео од народа око 500 дењкова дувана да спали као неваљао дувана, а међутим, он је од тога дувана спалио 38 дењкова, а 462 дењка оставио је, и то ће да пошље управи монопола дувана да прода. Против овог његовог поступка поднели су жалбу 417 људи. И ако је ово факт, онда он не само не сме бити у државној служби, него треба да иде на робију. Ја ћу бити најзадовољнији ако се докаже, да овај наведени факт не стоји. То, а и што је Радисав Митровић устао да брани таквога човека, изазвало ме је да проговорим ово неколико речи.

Јован Авакумовић — Топ дебате по овој интерпелацији и сувише је оштар; ну ја мислим, што је дебата тим путем ударла, да је на првом месту за то одговоран г. министар финансија. Ја држим пре свега да је одговорност за то на министру финансије, а тога, што нам по пословнику није напред одредио дан, кад ће на ову интерпелацију да одговара. Истина председништво је јуче при изласку казало: да ће бити данас одговор на интерпелације, ну ја мислим, да је министар по пословнику дужан био, да за 5 дана по пријему интерпелације каже кад ће да одговара, а не овако, да се на један пут одговара, пошто је тек јуче сазнштено, да ће бити одговор на интерпелације у ошине; за то писмо имали времена да разгледамо акта о томе. То је први узрок што је дебата овим путем ударила, а други је у томе, што је г. министар у свом одговору хтео на интерпеланте, управо

да Томе Јовановића, да набацн неку сумњу, што га је пре-
 корео, да је био пређе великопродавац дувана, а сад не и
 као због тога он износи ове ствари против Марка Шпартала.
 Ја мислим да г. министар није требао да пребацује ништа
 Томи Јовановићу, већ да је био дужан да одговори на оно,
 што су интерпеланти питали. Што се тиче самог одговора,
 мени је врло чудно, да г. министар мисли, да се на једну
 интерпелацију, која је онако крупне податке изнела, противу
 овог чиновника, може снако одговарати, као што је он одго-
 ворио. Министар каже: да је наредно извиђај преко *поли-*
цијске власти и био је тако добар, да нам овде пред Ску-
 пштином нуди акта и каже: можете се уверити из акта, како
 је све у реду. Министар је био дужан да нам да акта *раније*,
 па бисмо ми из акта видели, да је то ислеђење чињено *је-*
днострано од оне власти, која хоће да закљони једног свог
 органа; да је то такво ислеђење, које ни пред каквом влашћу
 и ни пред каквим судовима остварити не може. То што каже
 министар да нема ништа против тог човека, такав је одговор,
 да мене мора да изненађује, да један министар коме је
 дужност да његови чиновници буду сваки на свом месту, и
 да су поштени, може да се задовољи с тим и да мисли да
 може да задовољи и Скупштину, т. ј. што је једнострано из-
 виђај казао, да нема доказа. Ја мислим да је дужан био ми-
 нистар, да интерпелантима стави акта на расположење раније
 и они би се уверили, да је тај извиђај једностран и да не
 вреди. Не упуштајући се у то какав је тај Марко Шпартал
 у ревности и на послу, ја велим да је министар дужан био,
 да се свестрано и најозбиљније обавести о раду тога човека
 и о подацима, који су у интерпелацији наведени, и тек кад
 би то учињено било, ми бисмо онда могли да ценимо, да ли
 је онако, као што министар каже. Ми не можемо да верујемо
 једностраном извиђају. Ну најпосле на страну све то, нека
 је Марко Шпартал добар у раду, као што рече Радисав Ми-
 тровић, да је био у ужичком округу добар и као што би
 може бити и Станко Пегровић казао, да је у алексиначком
 округу био добар, ја то не знам; ово је факт, да је Марко
 Шпартал под стечајем код београдског трговачког суда и тај
 стечај још није дигнут редовним путем.

Кад је г. министар добио интерпелацију од посланика;
 кад се каже, да је Марко био под стечајем, ја мислим, да
 је министру финансије била дужност, да се увери о томе: да
 ли је Шпартал под стечајем или не? Ја вам кажем: да јесте.
 Па кад у садашњем закону о чиновницима грађанског реда,
 у Уставу, или ако хоћете узмите и најстарији закон о чинов-
 ницима, стоји изрично: да нико не може бити у државној
 служби, који је под стечајем или правилно то није скинуо
 са свога имена, кад грађански поступак вели: да такав човек
 не може бити сведок, министар та не сме држати у служби,
 министар финансија на против тога човека поставио је прво
 за неуказног, а прошле године поставио га за указног чинов-
 ника у округу врањском. Нека би он и био добар, ваљан и
 и ревносан чиновник, ја не би сам имао ништа против тога
 да тај човек остане у државној служби, ну кад је онако
 како рекох, он никако не може бити чиновник по закону. И
 да министар не зна о стечају, била му је дужност, кад је то
 чуо, да се извести и да га онога тренутка, кад се буде из-
 вестно, уклони са дужности.

Министар се чуди, што неки посланици могу тражити
 да уклони некога чиновника! Он каже: то је ствар админис-
 тративна и они немају права то да траже. Посланици имају
 права да траже од министра, да државни органи врше савесно
 законске одредбе, као и да имају услове потребне за државне
 чиновнике. Кад један чиновник не врши своју дужност савесно;
 и кад се вели да је тај чиновник под стечајем, онда
 посланици имају права, као што су то учинили и моји дру-
 гови, да питају о томе министра, и траже да се уклони. За
 то ја држим, да је министар финансија, одговарајући на ову
 интерпелацију, био у неколико једностран, што је полицијским
 извиђајем хтео да представити ствар чисто и јасно у корист
 Шпартала а с друге стране није хтео, да се обавести од
 трговачког суда, да ли је тај човек под стечајем или не?
 Па ако је под стечајем, онда да га на основу закона о чи-

новницима, и Устава, уклони са тога места, јер не заслужује
 да буде међу чиновницима, који треба да буду часног и по-
 штеног карактера.

Председник — Имам да учиним једну малу напомену.
 Г. Авакумовић говори о интерпелацији Томе Јовановића,
 изволео је бацити прекор на председништво, као да је оно
 изненада ставило на дневни ред поменути интерпелацију. Ме-
 ђутим Скупштина зна, да је председништво објавило, по са-
 општењу г. министра финансија и других министара, да ће
 да одговарају на интерпелације онда, кад Скупштина то стави
 на дневни ред. (Тако је.) И у услед такве изјаве од стране
 Скупштине председништво је јуче објавило, да ће данас г. ми-
 нистар финансија одговарати на интерпелације, где је дошла
 и интерпелација г. Томе Јовановића. Дакле, председништво
 са своје стране није ништа провустило, што је било дужно да
 учини. Двадесет и четири часа председништво је раније јав-
 њило, да ће г. министар финансија одговарати на све интер-
 пелације. Председништво је дакле са своје стране учинило
 све оно што треба да уради и по томе нема места прекору
 г. Авакумовића. (Тако је.)

Јован Авакумовић — Ја писам пребацивао председ-
 ништву него министру финансија, што нам није за 5 дана
 после примљење интерпелације одговорио, кад ће да нам од-
 говара на интерпелације.

Министар финансија М. Вујић — Господо, ја мислим
 да дебата оваква, каква је сад започета од стране господо
 из опозиције, у самој ствари не би имала краја. Ја као ми-
 нистар финансија имам дужност да одговорим само на оно,
 што је написано у интерпелацији и ништа више. У интерпе-
 лацији се на мене ставља питање о злостављању и некаквим
 зликовачким делима Марка Шпартала и т. д., о чему ја ништа
 не знам, док се не уверим. И најзад стоји и ово питање: хоћу
 ли тога човека да уклоним са дужности.

Ја одговарам на то, а и моја је дужност, да стечем
 уверење да је тај човек доиста такав, да убија људе, да зло-
 ставља људе и да остала недела чини. Ја сам то учинио преко
 надлежних државних органа и од њих имам овде пред собом
 извештај и цео извиђај по тој ствари. Ја нити сам полиција
 нити сам суд, нити пак то могу да учиним, што траже господа
 из опозиције од мене. Ја имам само да бодрим над радом чи-
 новника у државној служби и кад има каквих достава, да је
 неко што насилно учинио, ја се онда морам обратити надлеж-
 ној власти и питати да ли је истина? — Оне кажу, да нема
 никаквих доказа по свима овим наводима. Сад шта би хтео
 г. Авакумовић? Хтео би, да узем у своје руке и полицијску
 и судску власт. Ја немајући доказа не могу сад по захтеву
 господо из опозиције да одустићим Марка Шпартала. Ја тога
 човека ближе не познајем и о њему до данас нисам ништа
 злато чуо, већ то сад чујем први пут поводом ове интерпе-
 лације.

Што г. Авакумовић каже: да о томе има и у новинама.
 Ја господо не стижем да читам све новине а још мање де
 пратим такве ствари. Јер кад би ја био дужан да све новине
 прочитам, ја би морао онда да оставим мој посао државни.
 Ја немам, дакле, дужност да се из листова уверавам путем
 личних узајамних грдњи какав је који чиновник и т. д. и да
 такве ствари читам.

У осталом дужност ми је да напоменем: да и из једне
 и из друге интерпелације излази ово: да код овога Марка
 Шпартала нема никакве злоупотребе, него је тежиште оптужбе
 противу Марка у томе, као да је то неки силеџија, који уз-
 јаше на коња, наоружа се, иде ноћу и вата кријумчаре. Око
 тога се окреће ствар. Ја одбијам, да је то злоупотреба, јер
 о томе нема ни помена, а сем тога ја не знам ни за каква
 његове силеџијске. (Томе Јовановић: има жалба противу ње-
 говог силеџијске са 17 потписа.)

Молим вас, ја ћу и о томе казати.

Ја имам да изјавим, да ја немам потребе да правдам
 поступање човека, кога не познајем и који не стоји непосредно
 под мојом управом. Ви знате, да по закону о монопољу ду-
 вана, надзорник подпада под управу монопола дувана, а ја
 водим надзор над том управом.

Имам дакле нарочито да нагласим ово: да цело особље управе монопола дувана подпада под власт Управе тога монопола, над којом као што рекох водим надзор, али надзорништво није мој непосредан орган. Монопол дувана је индустријска и трговачка радња, која има полу самосталан положај, и она се креће по закону о монополу дувач. Та управа сама поставља неко особље и испитајући министра финансија: хоће ли кога органа да задржи или да одпусти. Ту она ради по својој увиђавности, како захтевају интереси ове установе а све на основу самога закона.

Што се тиче тога Марка, ја га као што рекох не познајем и не знам да сам му дао указ. (Од стране опозиције чује се: Ви сте му дали указ прошле године). Може бити али ја то сада не знам. (Од стране опозиције жагор.....).

Молим вас, господо из опозиције, ја сам вас слушао кад сте говорили, па треба и ви мене да чујете. (Чује се: чујемо).

Дакле, моја је дужност да не дозволим никакву незаконитост од стране органа министарства финансија посредно или непосредно. Ја опет тврдим пред Скупштином, да у овој данашњој интерпелацији има оптужбе, али нема никаквих доказа. Вратићу се опет на оно и казаћу: ако Тома Јовановић или Машин или ма ко други има доказа да тај човек доиста врши насилје, нека га туже суду, јер на то има права по Уставу сваки посланик а и сваки грађанин, па нека се та ствар пред судом расправи. Међутим ја као министар не могу да дођем до уверења, да тај човек доиста врши насилје, да вређа уставна права наших држављана. О томе апсолутно немам никаква уверења.

Г. Машин рече, да министар треба да верује оно, што кажу два три посланика у Скупштини. Ја, господо, хоћу да верујем, само поднесите ми доказе али, господо, ако би се један министар управљао према ономе, што каже један посланик, то би била једна врло рђава практика, ми би онда имали сваки дан да премештамо, примамо и отпуштамо чиновнике, који се овоме или ономе посланику не допадају.

Даље г. Панта Срећковић поменуо је у своме говору, да је он дознао, да је тај чиновник неки број дењака задржао. Ја о томе господо ништа не знам; то би била злоупотреба и ја молим г. Панту Срећковића, нека ми поднесе доказ, да је тај човек извесан број дењкова дувана задржао, и да ће кришом да их пошаље у Београд, ја ћу онда знати шта треба да чиним као министар. Ја апсолутно о томе не знам ништа, и нико ми о томе није јавио. У одговоре моме на све те нападе, ја имам из искуства да вам напоменем овај факт. Чим се десило, да се неправда чини појединим људима од стране власти, ти се људи одмах жале, и непрекидно долазе жалбе не са једним и два потписа, него са стотинама потписа. Таквих жалба било је и против пореских ђумручких органа, иротив овога Шпартала пак чудновато је, да ја до данас немам ни једне писмене жалбе од стране грађана. Има неколико безимених писана са потписом Н. Н. Србин, која показују да је тај чиновник ово или оно учинио, али ја то бацам на страну, за све то треба имати доказе и све ово нападање своди се на то, да је све ово нападање без доказа.

Што се тиче онога питања, да ли је овај чиновник под стециштем о чему нема ни речи у интерпелацији. Г. Авакумовић рече, да је под стециштем, па после да је био под стециштем. Ја не знам о томе ништа и за мене је то питање са свим ново. Ако г. Авакумовић има уверења, да је тај човек под стециштем и пошто је вели он указни чиновник, ја молим г. Авакумовића, да се директно обрати мени, а ја ћу знати шта ћу радити као министар. Ја дакле позивам г. Авакумовића нека ми донесе доказ о томе и кад ми поднесе доказе, као министар ја ћу знати шта ћу радити. Међутим до данас нисам знао апсолутно ништа о томе, нисам знао да је био под стециштем или да ли је и данас још под стециштем.

Г. Авакумовић даље каже, ја не замерам председништву Скупштине него министру, што он није у року од 5 дана казao кад ће да одговара на интерпелацију. Ја имам да одговорим на тај прекор г. Авакумовића, да је потпуно неуместан,

ја се позивам на председништво да, како је која интерпелација стигла — а има их свега пет, ја сам казао одговараћу на 5 интерпелација, одмах после другог читања буџета. Дакле одредио сам дан одговарања одмах у почетку, чим су интерпелације стигле. То сам казао и г. Пашићу и г. Катићу и г. Вуковићу, и не једном, неко у толико прилика, казао сам: на интерпелације поднесене одговорићу чим се друго читање буџета сврши. И то е тога што нисам био рад да прекидам претрес буџета. — Дакле и тај је прекор г. Авакумовића потпуно неоправдан.

Г. Авакумовић даље вели, недовољан је рад министра, он се обратило за обавештење преко полицијске власти, и од ње је добио обавештење једнострано. Господо, ја као министар нисам се ни обратило на полицијску власт. Ја могу, као министар, општити са органима државним, који стоје под министровом управом. Преко тих органа ја имам да се обавештим. Ја сам тако и чинио. Ја немам другог начина и ваљда неће се тражити од мене, да ја тражим преко новина изјаву од грађанства, да ли оно налази да је Марко Шпартал савестан или несавестан чиновник. Г. Авакумовић заједно са г. Томом Јовановићем има не само права, него има и дужност, ако доиста има уверења, да је тај чиновник несавестан да га оптужи као кривца, као човека, који гази законе земаљске, који вређа уставна права грађанска.

На суштину интерпелације имам да одговорим још ово: На питање, хоћу ли тога чиновника уклонити са те дужности или отпустити из службе, ја могу само то да одговорим, да немам уверења, и да онда, докле не добијем уверење да је то човек, који вређа права грађанска, и да је то човек који чини злоупотребе, све докле велим, докле ма којим путем, а тај мора бити на сваки начин пут легални, не добијем доказе о томе, све докле, до тога тренутка немам права ни разлога да г. Марка Шпартала премештам, а само питање о уклањању или отпуштању из службе неумесно је, а како ћу ја ценити обавештења која добијам, и која нису никакви докази према онима, које добијам од државних органа, о томе мислим да није место да се говори пред Народном Скупштином. То је право министрово, да он цени рад својих органа и личне доставе овога или онога.

То је све што сам имао да кажем, и ја мислим да треба прећи преко те интерпелације на дневни ред.

Ј. Авакумовић — Г. министар финансије одговарајући мени, нетачно је цитирао мој говор односно стечаја Марка Шпартала. Стенографске Белешке су ту, и из њих се може видети, да сам од речи до речи ово казао: Над Марком Шпарталем отворено је стециште код београдског трговачког суда и није редовно дигнуто. То сам оточ казао и сад кажем. А што мене г. министар упућује да поднесем доказе о томе, ја мислим кад се овде у Скупштини министру јавно каже, о његовом чиновнику тако, његова је дужност да прибави доказе и да се увери о томе, да ли је то истина. Ако г. министар финансије мисли, да то није његова дужност, ја му нећу доказа набављати, ја само тврдим да говорим истину. Што г. министар вели да је то чиновник, кога је као неуказног поставила управа монопола дувана, ја се томе чудим, јер знам, да му је он као министар финансије дао указ, а г. министар финансије брани се сад и вели да је то чиновник неуказни.

Министар финансија, кад чује да је тај чиновник под стечајем, дужан је да се брине о уверењу да ли је дигнут стечај, и ако није, да изврши оно што му закон о чиновницима налаже. Неће ли министар то да чини, већ остаје при томе, нек не тражи од интерпеланта доказе, они му их неће подносити, а ја му честитам на таквом чиновнику.

Министар финансије М. Вујић — Господо, не бих узимао реч да г. Авакумовић није бацно још накнадне прекоре и да није мој говор тако да кажем изврнуо. Ја нисам казао да тај чиновник није указан већ да сада на помет не знам да ли је указан.

Ја понављам да не знам да ли је указан или не. Ја те органе не познајем ближе, јер са њима по закону непосредно

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

посла немам. Ја сам казао да уирава монопола дувана има независан положај, да она сама прима и отпушта неуказне чиновнике, а указне особено предлаже мени. Дакле није истина да сам ја тврдио да је Марко Шпартал неуказан чиновник. Ја то писам казао. Г. Авакумовић споменуо је опет стечај, па вели да није дигнут. Ја чујем сада овде од једнога мога колеге, колико се он сећа, да је тај човек био под стечајем, па је стечај дигнут. (Опозиција: није). Ја опет одговарам, не позивајем ближе г. Шпартала, а најмање његову прошлост. Али ако г. Авакумовић поднесе доказе да тај стечај и данас гостоји, а указни је чиновник, ја ћу према томе поступити овако како закон налаже.

Али кад г. Авакумовић нешто каже на после неће да даде доказе о томе, онда нека сам о томе даде рачуна и себи и својој савести.

Још само ово имам да кажем. Г. Авакумовић опет престано помиње како г. мин. финансије избегава да се ујери о раду тога чиновника. Ја ћу на то само ово рећи: г. Авакумовић неће тражити од мене да ја будем адвокат Тома Јовановића ни пред судом ни пред полицијом. Г. Авакумовић је признат адвокат у Србији, а г. Тома Јовановић је тужилац Марка Шпартала, а обојица су либерали, па сад нека г. Авакумовић узме ствар у своје руке и нека заједно са г. Томом Јовановићем редовним путем оптужи Марка Шпартала. (Одобравање).

Тодор Радовановић — Ја сам, господо, посланик за округ врањски, и као човеку из тога краја мени је ствар добро позната. Ја, могу слободно рећи, да није истинит ни један навод, који су г. г. Алимпије Васиљевић и Т. Јовановић у својој интерпелацији навели. Они су то само из злобе навели. Ми знамо, да пре неколико дана г. Тома то исто је казао о надзорнику пограничне страже, и г. Тома говориће увек тако, па ма ко тамо да дође. Ту има рука работу, и г. Тома Јовановић хтео би да му инесу такви људи на сметњи. Ја бих био мишљења да се преко ове интерпелације пређе на дневни ред, и да се тај чиновник остави на своме месту.

Алимпије Васиљевић — Молим за реч ради личног објашњења.

Потпредседник — О личним стварима не може бити говора.

Алимпије Васиљевић — Молим вас г. председниче, ви нисте никад ником закраћивали реч, ја сам лично заинтересован, јер је поменуо моје име г. посланик.

Потпредседник — Добро, изволте казати шта имате.

Алимпије Васиљевић — Молим вас, господо, овај господин, кога ја данас први пут видим и чујем, казао је овде у Скупштини, да сам ја из неке злобе, поднео интерпелацију на г. министра због Марка Шпартала.

Ја, господо, тога човека писам ни видео очима, и ја сам у интерпелацији казао оно, што сам чуо за његова дела од многих људи, који заслужују веровање и то је све сушта истина. Ја мислим, господо, да није право, да такав човек буде у служби, који живи по граници српској и срамоти управу српску, те стога сам мислио да не заслужује најљућу државу српске. Какве злобе ја могу имати на једног малог чиновничка. Ми смо интерпелацију поднели само у доброј намери, и ако се у Скупштини почне говорити само тако, као што је говорно г. Тодор Радовановић, онда не треба ни подносити интерпелације.

Лазар Лазаревић — Кад је био Тома Јовановић велико закупац дувана потрошено је у Лесковцу 70000 динара дувана, а ове године је потрошено за 170000 дин. из тога се само може извести закључак, да кад је Тома Јовановић био велико закупац, да је се много трошио кријумчарски дуван. И заиста је тако и било, јер кад је Тома Јовановић био велико закупац, могао је човек отићи у дућан и за 20 пара и грош могао је добити дувана каква год је хтео.

Он зна кад су отели од стражара коња и кола. Г. Тома зна врло добро све то и за то хоће да истера Марка Шпартала, и да он ради на штету државе.

Потпредседник — Дајем реч г. Томи Јовановићу ради личног обавештења

Тома Јовановић — Ја сам био истина велико закупац, али г. Лаза Лазаревић неистину говори. Ја то одбијам од себе. Ја јесам хватао шверцере, а шверцера мора бити где год има монопола дувана. Г. Лаза, он је самсар, и он је продавао дуван у дућанима, и за то он и брани Марка Шпартала. Он продаје дуван у дућану и данас на самсар.

Анта Радосављевић — Ја сам чуо из уста г. г. опозиционара, да се баца лага на органе монопола дувана, томе је јако потресло и за то не могу бити равнодушан према тој ствари и овако прећи преко тога. Ја ћу признати да у свима класама друштвеним међу чиновницима, међу занатлијама и марљавих људи, али, господо, та знатна дела њихова не хватају се приповеткама него доказима, и г. г. интерпеланти кад устају против тога чиновника ваља да имају доказа у рукама. Ја мислим да је г. министар учинио своју дужност, он је наредно да се учини ислеђење и то је учинио. На основу тога обавештења од органа државних, он је јавно овде исказао да никако не стоје наводи, које су господа интерпеланти у интерпелацији својој изнели. И сад с каквим разлогом могу господа из опозиције опет устајати и бацати лагу на тога чиновника, кад никаквих доказа за то немају. На послетку ако г. г. интерпеланти и господа из опозиције сумњају на тог чиновника и уверени су да он чини злоупотребу, њима увек стоји на расположењу да подигну тужбу код суда и нека докажу на суду да је он несавесан чиновник, па ће он бити отпуштен из службе. Мени се чини да господа из опозиције само то говоре тако, да се што више пронесе рђав глас о нашем чиновништву. Ја сам мишљења, да се преко ове интерпелације пређе на дневни ред.

Станко Петровић — Кад су пале овде овако оштре речи против министра финансије због Марка Шпартала, дозволите ми да и ја кажем неколико речи, јер ми је са свим добро позната ствар како стоји.

Највише се удара на то да је Марко Шпартал под стециштем, и да по закону о чиновницима, министар не треба да га трпи у служби. Што се тиче тога стецишта мени је познато, да је он доста био под стециштем. Пре 10 год. он је имао радњу овде у Београду, и кад му пала радња он је отишао у Бугарску. Његов отац измирио је сав дуг за њега и тек кад је његов отац измирио тај дуг он се вратио у Србију.

Дакле позитивно знам да је стециште над њим било, али и то знам, да је отац његов исплатио његов дуг. А да стециште не постоји види се из овога. Његов отац умро је пре 12 год. и његов син Марко Шпартал о коме је реч, има 2 механе, једну у Алексинцу и једну на старој граници, има једну пекарницу, једну кућу и све то даје под кирију и у колико је мени познато, нико му не ставља забрану на то имање, и према томе се види, да не постоји стециште на његовом имању. То ми је познато, односно стецишта.

Даље имам да одговорим господи из опозиције, што веле, да се не зна о њему, које је вере и народности. Ја ћу ту ствар да расветлим. Марко је рођен у Алексинцу, његов се отац звао Настас а мати му је из Јагодине.....(Жагор).

Потпредседник — Па молим вас, господине, мати и отац немају утицаја на ствар о којој је реч.

Станко Петровић — Молим вас г. председниче, ја сам то казао само с тога, што се о овоме чиновнику навело од стране опозиције, да се не зна ни које је вере, ни народности тај Марко Шпартал.

Дакле он је Србин и као војник учествовао је у наша два рата, и не треба да се баца лага на једног нашег Србина. Даље г. г. из опозиције говоре, да је он био чиновник монопола дувана под лендер банком, и напада се на њега да је он сатирао наше произвођаче. Јест, истина, господо, он је био чиновник под лендер банком као стручан човек. Ви знате, господо, како од прилике иде та ствар, он је био тада чиновник у Алексинцу и ја знам да је многим учинио добро, а многим се и замерио. Кома год је рђаво оценно дуван на

www.razno.rs

УН И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

томе се замерио, о коме год је добро оценио дуван-томе се није замерио. Међутим ја баш знам, да је он многим нашим произвођачима ишао на руку за време, кад је лендер банка држала монопол дувана, и многим ја људима толико добра учинио. Један господин из опозиције напада тога чиновника и вели да је то најгори орган међу чиновницима. Ви знате, господо, није то давна било, кад је прошле године у Крушевцу комисија управе монопола дувана или из невестине или хотимце учинила злоупотребу и оштетила многе људе у томе округу. Услед тога појавиле су се многе жалбе, и ствар чак и овде у Скупштини распростирала. И кад је г. министар то дознао, предузео кораке, и Скупштина донесла одлуку да се свима тим људима да 20 од сто накнаде. Међутим, нема никаквих доказа да је он ишао навалице да штети произвођаче. Што се тиче његове дужности и ја сам за то, да треба стати на пут кријумчарењу, како дувана, тако и свију производа, који треба да су заштићени. Ја знам да је г. Марко Шпартал вршио савесно своју дужност и ја одбијам све оне нападе, који су овде против њега нали.

Тома Војичић — Пошто је много о овој ствари говорено, ја ћу бити врло кратак. Сва тежина у овој интерпелацији лежи у томе, што интерпеланти говоре, да г. Шпартал напада људе, да чини злоупотребе, и даље у говору један посланик рече да је напао неког свештеника, и чукао му браду. Он је то учинио вршећи званичну дужност, и сад је питање, да ли су ови људи уважени у кријумчарењу или не, и је ли он то учинио вршећи своју званичну дужност. То се може видети из исслеђења надлежне власти. У колико сам чуо од г. министра као од административног надзорника, својих, нижњих органа и према обавештењу од надлежне власти, он је у одговору казао да се није ништа могло доказати на тога чиновника да је чинио злоупотребе, које се у интерпелацији наводе. Сад допустите ми да одговорим на оно што нека господо наводе, да он очукао браду једном свештенику.

Потпредседник — Молим вас немојте одговарати појединцима, јер ћете тим више замрсити саму ствар.

Тома Војичић — Добро, ја ћу то оставити, само ћу још ово да напоменем. Господа, из опозиције веле да њега треба отпустити из државне службе што је под стечајем а за то не износе никакве доказе, но, ја ћу да наведем случај кад су либерали поставили за чиновника једнога Дукића који је био осуђен на 20 година робије. (Из опозиције није истина).

Ја знам добро да је то било (Узбуђење).

Потпредседник — Молим вас не мојте тако јак да говорите.

Тома Војичић — Опростите ми што сам ја тако јак у говору. Но само имам то да кажем, да сам ја задовољан од говором да треба да се преко ове интерпелације пређе на дневни ред.

Ј. Авакумовић — Г. Тома Војичић, одговарајући о Марку Шпарталу доводи то у везу са радом владе либералне; он вели, да су либерали поставили за чиновника Дукића, који је био осуђен. Ја имам само то да кажем да је Дукић био постављен за чиновника за време владе г. Николе Христића, а либерали су га пензионисањем уклонили из службе.

Председник — Претрес је свршен. По овој интерпелацији предложен је прост прелаз на дневни ред; с тога ћу ставити на гласање: ко је за то, да се преко ове интерпелације пређе на прост дневни ред, нека седи; ко је против нека устане? (Већина седи). Већина је седела и према томе оглашујем, да је Скупштина усвојила прост прелаз на дневни ред.

Пошто је прошло 12 сати, то питам: је ли вољна Скупштина, да се продужи седница још? (Није) Пошто видим да је вољна Скупштина, да се закључи седница, то ову седницу закључијем, идућу заказујем сутра тачно у 8 и по часова пре подне.

Дневни ред: аграрни закон, који је и данас био на дневном реду; закон о привредном савету и одговори на интерпелације г. г. министра финансије и просвете.

Састанак је трајао до 12 и по часова.

82 САСТАНАК

2 марта 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

ЗА ТИМ ПОТПРЕДСЕДНИК

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР

Витом. Младеновић

Почетак у 9 часова пре подне.

Присутна су сва г. г. министри осим министра иностраних дела.

Председник — Отварам 82 састанак. Изволте чути протокол 81 састанка.

Секретар Вит. Младеновић чита поменути протокол.

Председник — Усваја ли Скупштина прочитани протокол? (Усваја).

Изволте чути молбе и жалбе које су Скупштини упућене.

Секретар чита:

Месни одбор „занатлиског удружења“ из Крагујевца моли, да се реши закон о радњама још овог скупштинског сазива; Сељани из Рудна у ср. студеничком, окр. рудничком моле, да се појача државна контрола над општинским властима;

Пуномоћници сељана засеока Комадина у ср. моравичком, окр. ужичког моле, да њихов засељак буде одвојен од међурачке и придан косовичкој општини;

Живојин Матић и још двојица, бојаније из Пожеге, моле да се дућанијама забрани продаја обојеног памука, фарби и других предмета;

Живан Савић из Ковачевца у ср. јасеничком, окр. поднавском жали се противу војно-инвалидског суда;

Јов. Илић, члан државног савета у пенсији, жали се противу министра унутрашњих дела, што се не извршује једна судска пресуда и министра правде због друге једне судске пресуде;

Антоније Павловић из Дражинића у ср. студеничком, окр. рудничког моли, да му се накнади оштета, учињена паљевином.

Председник — Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за молбе и жалбе.

Изволте чути две молбе за одсуство.

Секретар чита:

Народној Скупштини

Молим Народну Скупштину, да ми изволи одобрити десет дана одсуства, рачунајући од 4 овог месеца.

2 марта 1891 год.

у Београду.

Дим. Катић.

Председник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Секретар чита:

Народној Скупштини

Молим Народну Скупштину, да ми изволи одобрити пет дана одсуства, које ћу употребити од другог овог месеца.

1 марта 1891 год.

Београд.

НАРОДНИ ПОСЛАНИК
Младен Живковић.

Председник — Одобрава ли Скупштина тражано одсуство?
(Одобрава).

Изволте чути два предлога посланичка.

Секретар чита:

Народној Скупштини

За продају дувана предвиђени су законом тако-звани «великопродавци» и «малопродавци.» Први су као окружни закупци монопола, док су други прави продавци у публици. Процент, који држава даје продавцима, одилази нешто на једне, нешто на друге; но ипак на малопродавце пада мањи део процента (добити), док већи део пада у корист великопродаваца, који су управо само посредници између државе и правих појединаца. И, кад не би стајали на путу већ закључени уговори између државе и великопродаваца имало би за државу користи, да се великопродавци укину и држава непосредно издаје дуван малопродавцима, те би за ове био проценат зараде већи; а за државу проценат губитка мањи, у колико се сад дозвољава и великопродавцима и малопродавцима. Ови последњи и даље су у штети, што од неког времена, у варошима и ипаче, у великим келдери продају дуван пушачима, узимајући га од великопродаваца непосредно. Но и то није све.

На малопродавце пада даља штета услед ажије, што износи често пута до 3⁰/₀.

Чланом 129 закона о монопољу дувана наређује се, да малопродавци плаћају великопродавцима дуван у сребру (бангама и сребром), док међутим малопродавцима махом пада ситан новац, пошто су цене већим делом испод пола динара. Колико је већ систем монопола и тежак, ваља га учинити спношљивијим, и оне извесне користи ваља расположити подједнако на све, који са монополом раде, а малопродавци понајпре; јер то је онај стари уништени еснаф дуванијски.

С тога част нам је предложити Народној Скупштини овај

ПРЕДЛОГ

о

измени чл. 129 зак. о монопољу дувана.

I

Члан 129 измењен гласио би овако:

Великопродавци у закупном округу продају дуван малопродавцима. Малопродавци купују дуван од својих окружних великопродаваца и плаћају га *нашим државним новцем, какав сами добијају од купаца. А ни у ком случају не може се од малопродаваца тражити, да отплату дувана великопродавцима чине у сребру или у новчаницама срп. народне банке, више од половине укупне суме, коју за дуван дугују*

II

Закон овај важи, кад га Краљ потпише.

1 марта, 1891 год.

Београд.

ПРЕДЛАГАЧ:

Жив. Живановић, Дим. А. Машић, Ј. Ђ. Авакумовић,
П. Срећковић.

Народној Скупштини

ПРЕДЛОГ

Уважавајући тридесет-три-годишњи патриотски рад Николе-Кола-Рашића из Ниша и желећи да га држава награди, предлажемо:

Да се Николи-Колу-Рашићу поклони она земља, за коју он сада годишње плаћа двеста осамдесет динара кирије у атару општине нишке.

28 фебруара 1891 год.

у Београду.

ПРЕДЛАГАЧИ, НАР. ПОСЛАНИЦИ:

Милија Миловановић, П. Срећковић, Јов. С. Јовановић.

Председник — Оба ова предлога упућују се надлежном одбору.

Изволте чути спроводно писмо г. министра финансије, којим подноси завршни рачун за зајам жељезнички.

Секретар чита:

Главна Контрола

Бр. 3818

27 фебруара 1891 год.

у Београду.

Господину министру финансије.

Рачун о закљученом и утрошеном зајму 5⁰/₀ жељезничке ренте од 1890 год., за откуп експлоатације српских државних жељезница, датиран под 20 октобра пр. 1890 год., а поднесен на преглед актом господина министра од 1 новембра исте год. Збр. 5834, Главна Контрола на основу члана 119 Устава а с погледом на закон и уговор о овоме зајму, коначно је исти рачун прегледала у данашњој општој седници својој и пошто га је огласила да је исправан, она га је надлежно оверила, па тако оверен има част у прилогу под % послати господину министру финансије на даљи поступац.

ПРЕДСЕДНИК

ГЛАВНЕ КОНТРОЛЕ

П. К. Мијаиловић.

ЗАСТУПНИК СЕКРЕТАРА

РАЧУНОИСПИТАЧ

М. Ј. Милосављевић.

(Види прилог »Нар. Скупштини«).

Председник — Завршни овај рачун упућује се одсецима да га проуче, и да изберу одбор који ће га прегледати.

Изволте чути извештај одбора који је прегледао извесне предлоге посланичке.

Секретар Ранко Петровић чита:

I ИЗВЕШТАЈ ОДБОРА

ЗА

преглед и оцену посланичких предлога.

Одбор овај узео је у разматрање и оцену следеће предлоге:

I

Предлог Више Радовановића, за допуну члана 7 закона «о устројству управе вароши Београда» (Зборник XIII, стр. 101 и измену решења највише власти од 10 октобра 1864 год. Бр. 866 (зборник XVII, стр. 197), која гласи: «зграде за смештај управе вароши и њених одељења — квартова — дужна је набавити општина београдска. А умерену за то накнаду да плаћају општини београдској по одредби општинског одбора.»

Па је нашао:

Да је овај предлог написан у форми законској и да, као такав, може доћи на решавање пред Народну Скупштину.

II

Предлог Новака Милошевића, да се допуну закон од 16 јуна 1866 год. о томе, која су места у Србији вароши, варошице, а која села (зборник 19 стр. 102), па је нашао:

Да је овај предлог написан у форми законској и да се о њему може решавати у Народ. Скупштини.

III

Предлог Димитрија Илићановића за измену закона «о административној подели Краљевине Србије» од 1890 г., па је нашао:

Да је и овај предлог написан у форми законској, и да о њему може бити решавања у Народној Скупштини.

С тога част је одбору предложити Народној Скупштини, да изволи мишљење одбора усвојити.

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА

Марко Петровић.

ИЗВЕСТИЛАЦ

Јок. Павловић.

II ИЗВЕШТАЈ ОДБОРА

ЗА

преглед и оцену посланичких предлога

1. Предлог Више Радовановића и Рајка Тајсића о изменама у уредби о регулисању професорских плата; — одбор је мишљења, да питање о додатцима директорима средњих школа, стоји у вези са начелним питањем о додатцима чиновничким уопште, јер није право узимати овима додатке, док другима ти додатци остају; с тога мисли, да се о овоме предлогу не може у Скупштини решавати, и да га не треба упућивати Државном Савету на оцену.

Има одборско мишљење Коста Јуришић да предлог треба изнети Скупштини на решавање.

2. Предлог Бурђа Ђоровића и Брачица: о закону о чиновничком оделу.

Одбор оцењујући патриотски смер овога предлога, којим се иде на то, да се потпомогне наша домаћа производња; налазећи да овом предлогу нема места да се решава у Скупштини, јер прописивање облика, које ће да носе чиновници, — које прописује сам министар — није умесно ни сувремено, нарочито у једној демократској земљи као што је Србија.

ПРЕДСЕДНИК

А. Васиљевић.

СЕКРЕТАР

Д. М. Ружић.

ЧЛАНОВИ:

П. Срећковић, Др. Д. Станојевић, Арса М. Дреновац, Ђ. П. Ђоровић одваја се.

Председник — Претрес и прегледање ових предлога може доћи тек сутра на дневни ред. Усваја ли Скупштина да ставимо ово сутра на дневни ред? (Усваја).

Част ми је изјавити Народној Скупштини да је Државни Савет вратио предлог Мијајла Ристића и другова о реквизицији. Он се упућује секцијама да га проуче и да изберу по једног члана у одбор, тако исто Државни Савет вратио је предлог г. Косте Динића о измени у закону о апотекама; и он се такође упућује секцијама да га проуче.

Извосте чути три указа Краљевских Намесника.

Секретар чита:

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

АЛЕКСАНДРА I

по милости бојјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра Народне Привреде, а по са слушању Нашег министарског савета, решили смо и решавамо: Овлашћује се Наш министар Нар. Привреде, да Народној Скупштини сазваној у први сазив, прве периоде скупштинске, може поднети на решење „пројект закона о повластици Редлиха, Оренштајна и Шпицера индустријалаца из Беочина у Аустро-Угарској на руднике: „Гавраница“ и „Орловац“ у округу крушевачког.

Наш министар народне привреде нека овај указ изврши.
28 фебруара 1891 год.

Београд.

Јов. Ристић с. р.

К. С. Протић с. р.

Ј. Вели-Марковић с. р.

Министар народне привреде

К. С. Таушановић.

Народној Скупштини

Г. Г. Редлих, Оренштајн и Шпицер, индустријалци из Аустро-Угарске, под 31 августа 1889 године, тражили су, да им се на основу закона рударског изда повластица на педесет

година за вађење и израђивање воденичког камена у атарима села: Попине и Дубља, среза трстеничког, округа крушевачког.

Пошто су молиоци испунили захтеве § 28 рударског закона о дарању повластица, то сам на основу §§. 28 и 30 рударског закона одредио вештачку комисију, да на лицу места испита све наводе молилаца у молби и оцени, да ли се воденично камење налази у толикој количини, да је вредно предузети вађење и прерађивање истог.

Вештачка комисија, пошто је на лицу места извршила нужан извештај, под 10. септембра 1889 године поднела ми је извештај, констатујући, да су наводи молилаца у молби истинити, и да се воденично камење налази у толикој количини, да је вредно предузети вађење и прерађивање истог.

Према оваком извештају вештачке комисије а на основу § §. 16 и 31 руд. закона, одредио сам у септембру месецу исте године комисију, која је по пропису § 33 руд. закона, извршила ограничење рудних поља, на која истражиоци траже вађење и израђивање воденичког камена.

Када је ова комисија поверени јој посао свршила и рудна поља ограничила, ја сам на основу § 31 руд. закона под 8 октобром 1889 године Р.Н. 1172, известио решењем молиоце, да ћу им гражене повластице на вађење и израђивање воденичког камена на поменутом местима издати, када саобрвзно 177. члана земаљског Устава за то добијем одобрење Народне Скупштине.

Према свему до сада изложеном, а са обзиром на то, да су молиоци испунили све захтеве закона рударског, да могу бити повластичари на поменутом месту — част ми је на основу 177. члана земаљског Устава поднети Народној Скупштини на одобрење приложени под „/“ пројект повластице.

Р.Н. 446.

28. фебруара 1891, год.

у Београду.

Министар народне привреде

К. С. Таушановић

Исти гласи:

ПРОЈЕКТ ЗАКОНА

о

повластици Редлиху, Оренштајну и Шпицеру, индустријалцима из Беочина, а на вађење и израђивање воденичког камена на месту званом „Орловац“, у атарима села Попине и Дубља, среза трстеничког, округа крушевачког.

Чл. 1.

Овлашћује се влада краљевског Намесништва да може издати повластицу Редлиху, Оренштајну и Шпицеру, индустријалцима из Беочина, на вађење и израђивање воденичког камена, у атарима села Попине и Дубља, среза трстеничког, округа крушевачког, а на основу овога закона.

Чл. 2.

Редлиху, Оренштајну и Шпицеру, индустријалцима из Беочина у Аустро-Угарској, даје се повластица на вађење и израђивање воденичког камена, а сходно § 55. рударског закона и осталих руда и копова, које повластичари за време дате им повластице пронашли буду у атарима села Попине и Дубља, среза трстеничког, окр. крушевачког, а на простору од шест стотина тридесет и једна хиљада девет стотина квадратних метара или седам рудних поља, а за време од (50) педесет година, рачунајући од дана решења скупштинског.

Чл. 3.

Тачне границе овога рудника обележене су под „/“ плану а његове су границе утврђене и ограничене овако:

Цео ограничени простор утврђен ја према двома сталним тачкама у плану означене са А и В. стална тачка А. јесте кошак (северни) од бараке на руднику „Орловцу“; а тачка В. раскрсница путева. Тачка А. лежи од тачке В. удаљена 288 м. а у правцу 100° спрам магнетског меридијана,

Тачка II као гранична тачка удаљена је од сталне тачке А. 900 мет. а у правцу 64° спрам магн. меридијана, а од сталне тачке В. 660 м. у правцу 72° спрам магн. меридијана. Ова тачка II лежи на потоку Терзинац. Гранична линија II лежи у правцу 27° спрам магн. меридијана, а дугачка је 430 м. Ова гранична линија пролази кроз општинску шуму.

Гранична тачка III лежи од сталне А. у правцу 176° спрам магн. меридијана, а удаљена је од тачке А. 812 мет. а од сталне тачке В. у правцу 36° , а удаљена је од исте 700 м. Ова гранична тачка лежи на сувом потоку, а у општинској шуми. Гранична линија III иде у правцу 400 мет. а спрам магн. меридијана под углом од 117° .

Гранична тачка IV удаљена је од сталне тачке А. 420 м. а у правцу 160° а од тачке В. 272 мет. у правцу 21° . Ова гранична тачка лежи на утрини Гаје Станојчића, из Руђинаца, и то на путу, који кроз ову утрину пролази. Гранична линија IV иде у правцу 27° спрам магн. меридијана, а дугачка је 200 м. Она пролази целом својом дужином кроз општинску шуму.

Гранична тачка V лежи на земљишту Ранка Вулића, из Руђинаца, а удаљена је од сталне тачке А. 484 м. у правцу 153° а од сталне тачке В. одстоји 540 м., у правцу 177° .

Гранична линија V иде у правцу 63° а дугачка је 730 м. Ова линија иде преко општинске шуме.

Гранична тачка VI лежи у правцу 127° од тачке А. а удаљена је 394 м., а од сталне тачке В. у правцу 140° , а удаљена је 676 м. Ова тачка лежи у општинској шуми близу потока (слепог). Гранична линија VI иде поред слепог потока, а у правцу 153° спрам магн. меридијана. Ова линија у целој својој дужини 630 м. иде поред слепог потока и општинске шуме.

Гранична тачка VII лежи од сталне тачке А. у правцу 64° спрам магн. меридијана, а удаљена је од исте 484 м. а од сталне тачке В. лежи, у правцу 10° , а удаљена је од исте 497 м. Тачка VII лежи у општинској шуми. Гранична линија VII пружа се у правцу 243° спрам магн. меридијана, а дугачка је 1130 м.

Цео ограничени простор износи шест стотина тридесет и једна хиљада девет стотина (631.900) квадратних метара. Према томе има свега седам рудних простора, рачунајући простор 100.000 квадратних метара.

Чл. 4.

Рудник овај зваће се «рудник Орловац» и под тим именом завешће се у рударске књиге.

Чл. 5.

Обделаоци овог рудника Редлих, Оренштајн и Шпицер обавезни су придржавати се прописа закона рударској, тачно плаћати регалне данке и остале рударске таксе, које сада постоје и које би се доцније завеле, следовати свима наредбама рударске власти, као што се и њима дају поред дужности и сва права по овој повластици прописана рударским законом.

Чл. 6.

Овај закон ступа у живот, кад га краљ потпише.

Мишљење Државног Савета.

Господине Министре,

Писмом вашим од 20 пр. мца. Р№ 286 послати предлог о повластицама г. г. Редлиху, Оренштајну и Шпицеру, индустријалцима из Беочина, на вађење и израђивање — воденичног камена у атарима села Пошине и Дубља, Савет државни расмотрио је и није имао ништа друго да примети, само мисли да наслов истог предлога неодговара формули, која је усвојена за предлоге и пројекте, који се подnose на решење Народној Скупштини, и да би га требало уредити према тој формули.

Част ми је извести вас о овоме ради вашег знања и вратити вам предлог с молбом, да би сте изволели примити уверење мога поштовања.

Заступник
Председника држав. Савета
А. Васиљевић.

Секретар чита :

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

АЛЕКСАНДРА I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра народне привреде, а по са слушању нашег министарског савета решили смо и решавамо :

Овлашћује се наш министар народне привреде, да Народној Скупштини сазваној у први сазив прве периоде скупштинске може поднети на решење «Пројект закона о повластици Ђорђа Вајферта индустријалца и Алексе Новаковића адвоката из Београда, на рудник «Ђурина срећа» у округу пиротском.

Наш министар народне привреде нека изврши овај указ.
28 фебруара 1891 год.

Београд.

Јов. Ристић с. р.

К. С. Протић с. р.

Ј. Вели-Марковић с. р.

Министар народне привреде

К. С. Таушановић.

Исти гласм :

Народној Скупштини

Решењем министра народне привреде од 10 септембра 1888. год., а на основу § 18. рударског закона, издато је право искључивог истраживања руда и копова г. г. Ђорђу Вајферту индустријалцу и Алекси Новаковићу адвокату из Београда на месту званоме : Црвени брег, а на руиштима црвенобрешким, остро-зубским и рупским, у атару општине рупске среза власотиначког, округа пиротског.

У току времена од 10 септембра 1888 до 6 маја 1889 године, истражиоци су у толикој мери радове око истраживања руде и копова на том месту интензивно предузимали, а нарочито подземним радовима, да су дошли до резултата, да је вредно предузети обделавање руда на њиховом искључивом истражном терену.

Према овоме под 6 маја 1889. године поднели су ми извешће о дотадањем раду и молили су ме да им издам повластицу на обделавање руда и копова на поменутих местима.

Пошто су молиоци испунили захтеве § 28. рударског закона о давању повластица, то сам на основу §§ 29. и 30. рударског закона одредио вештачку комисију да на лицу места прегледа све радове истражиоца, као и да према раствореним рудиштима и нађеној оловној руди оцени, је ли вредно на поменутих рудиштима одпочети обделавање.

Вештачка комисија под 29. јуном 1889. године поднела ми је извештај о свом раду, и пошто сам се из истог уверио, да су сви наводи истражиоца о овим рудиштима истинити, као и да је оловна руда у раствореним рудиштима толике моћности, да ју је вредно обделавати, то сам на основу §§. 16. и 31. рударског закона наредио истој комисији те је по пропису § 33. рударског закона извршила ограничење рудних поља, на које истражиоци траже обделавање руда и копова.

Када је комисија поверени јој посао свршила и рудна поља ограничила, ја сам на основу § 31. рударског закона под 4 јулом 1889. године Р№ 757 известио решењем милиоце, да ћу им тражену повластицу на обделавање руда и копова у поменутих местима издати, кад саобразно 177 члану земаљског Устава за то добијем одобрење Народне Скупштине.

Према свему до сада изложеном, а са обзиром на то, да су г. г. Вајферт и Новаковић искључиви истражиоци руда и копова у општини рупској, среза власотиначког округа пиротског, испунили све захтеве закона рударског, да могу бити по-

www.unilib.rs
 властичари на поменутом месту, — част ми је на основу чл. 177. земаљског Устава поднети Народној Скупштини на одобрење приложени под $\frac{1}{2}$. пројекат повластице.

ПБр. 448.

23 фебруара 1891 год.

Београд.

Министар народне привреде
 К. С. Таушановић

ПРОЈЕКТ ЗАКОНА

о

Повластици Ђорђа Вајферта индустријалца и Алексе Новаковића адвоката из Београда на вађење и обделавање руде и копова у атару општине рупске среза власотиначког окр. пиротског.

Чл. 1.

Овлашћује се влада Краљевског Намесништва да може издати повластицу Ђорђу Вајферту индустријалцу и Алекси Новаковићу адвокату из Београда на вађење и обделавање руда и копова у атару општине рупске среза власотиначког окр. пиротског, а на основу овога закона.

Чл. 2.

Ђорђу Вајферту, овдашњем индустријалцу и Алекси Новаковићу, адвокату из Београда, да је се повластица на обделавање и вађење, испирање и пребирање и на топљење и израђивање оловних руда, а сходно § 55. рударског закона и осталих руда и копова, које повластичари за време дате им повластице пронашли буду, у атару општине рупске, среза власотиначког окр. пиротског, на две стотине осамдесет и два рудна поља, рачунећи свако по 100.000 квад. метара, као и на употребу воде у рејону њиховог рудника, како реке рупљанске, тако и реке у долини висарској са свима уточицама њиним, у колико на исте није ко раније право стекао, а за време од (50) педесет година, рачунећи од дана решења скупштинског.

Чл. 3.

Тачне границе овог рудника обележене су у под $\frac{1}{2}$. плану, а његове су границе утврђене и ограничене овако:

За ограничење рудних простора узете су две сталне тачке и то: „Стипса камен“ на десној обали рупљанске реке, испод села Рупља, означена на плану са А. и западни ћошак нове зграде управе рудника „Ђурина срећа“, означена на плану са В. Основна линија од сталне тачке В. до сталне тачке А. иде у правцу $317^{\circ} 52'25''$ по астрономском меридијану у дужини 1527·369 м.

Од сталне тачке А. у правцу $270^{\circ} 22'50''$ и дужини 136·289 м. налази се прва гранична тачка I. на плану и лежи у општинској шуми (утрини) на десној обали рупљанске реке на месту званом „Широко Орниште“. Од тачке I до II по плану у дужини 3000 м. и правцу $225^{\circ}15'$ и иде преко рупљанске реке, општинском утрином на „Јелову Главу“ до тачке II која се опет налази на утрини села Рупља.

Од тачке II. до тачке III по плану у дужини 400 м. и правцу $225^{\circ}15'$, а налази се такође на истој утрини званој „Јелова глава“.

Од тачке III. до тачке IV. по плану у дужини 500 м. и правцу $225^{\circ}15'$. а налази се тако исто на „Јеловој глави“ у општинској утрини.

Од тачке IV. до тачке V. по плану у дужини 400 м. и правцу $135^{\circ}15'$. Налази се опет на „Јеловој глави“ у утрини села Рупља.

Од тачке V. до тачке VI. по плану у дужини 500 м. и правцу $225^{\circ}15'$, а налази се у месту званом „Висар“ у утрини села Рупља.

Од тачке VI до тачке VII. по плану у дужини 600 м. и правцу $135^{\circ}15'$ прелази висарску долину до на „Самарски Хрид“ на утрини села Рупља.

Од тачке VII до тачке VIII. по плану у дужини 500 м. и правцу $225^{\circ}15'$ прелази у крстачику долину, која је такође утрини села Рупља.

Од тачке VIII до тачке IX. по плану у дужини 800 м. и правцу $135^{\circ}15'$ и иде од тачке VIII. преко утрине села Рупља до тачке IX на ливаду Миладина Стојановића из Рупља.

Од тачке IX до X по плану у дужини 500 м. и правцу $45^{\circ}15'$ и иде од тачке IX преко ливаде Миладина Стојановића на утрину села Рупља, на место звано „Самарски Хрид“.

Од тачке X. до XI. по плану у дужини 600 м. и правцу $135^{\circ}15'$ и води од тачке X. преко утрине села Рупља у њиву Миладина Стојановића тежака из Рупља.

Од тачке XI до XII. по плану у дужини 500 м. и правцу $45^{\circ}15'$ и иде преко њиве Миладина Стојановића на утрину села Рупља.

Од тачке XII. до XIII. по плану у дужини 400 м. у правцу $135^{\circ}15'$. а налази се на утрини села Рупља.

Од тачке XIII. до XIV. по плану у дужини 2.500 м. и правцу $45^{\circ}15'$ и води од XIII. преко шуме села Рупља до XIV. на место звано Јеричко брдо у шуми села Рупља.

Од тачке XIV. до XV. по плану у дужини 1000 м. и правцу $135^{\circ}15'$, а налази се у општинској утрини на месту звано Јеричко Брдо.

Од тачке XV. до XVI. по плану у дужини 2000 м. и правцу $45^{\circ}15'$ и води преко утрине села Рупља у њиву Митра Цветановића, тежака из Рупља.

Од тачке XVI до XVII. по плану у дужини 1600 м. и правцу $315^{\circ}15'$ а налази се на утрини села Рупља.

Од тачке XVII до XVIII. по плану у дужини 1000 м, у правцу $45^{\circ}15'$ и налази се опет на утрини села Рупља.

Од тачке XVIII. до XIX. по плану у дужини 600 м. и правцу $315^{\circ}15'$ па иде од XVIII. преко шуме села Рупља на ливаду Џоје Анђелковића теж. из Рупља на месту званом „Каменица“.

Од тачке XIX до XX. по плану у дужини 100 м. и правцу $45^{\circ}15'$ и води преко ливаде Џоје Анђелковића на утрину села Рупља.

Од тачке XX до XXI. по плану у дужини 4000 м. и правцу $315^{\circ}15'$ а налази се на утрини и шуми села Рупља и Новог Села у атару општине рупљанске.

Од тачке XXI до XXII. по плану у дужини 3000 м. у правцу $225^{\circ}15'$ налази се у шуми села Новог Села, општине рупљанске на месту званом „Зеленички До“.

Од тачке XXII. до тачке I. по плану у дужини 2000 м. и правцу $135^{\circ}15'$ и води од XXII преко шума села Новог Села и Рупља до тачка I. на десној обали рупљанске реке.

Члан 4.

Рудник овај зваће се „рудник Ђурина Срећа“ и под тим именом завешће се у рударске књиге.

Члан 5.

Обделаоци овог рудника Ђорђе Вајферт и Алекса Новаковић, из Београда, обвезни су придржавати се прописа закона рударског, тачно плаћати регалне данке и остале рударске таксе, које сада постоје и које би се доцније завеле; при употреби воде реке рупљанске и реке у долини висарској дужни су придржавати се закона о водама и следовати свима издатим наредбама рударске власти, као што се и њима дају поред дужности и сва права по овој повластици прописана рударским законом.

Члан 6.

Закон овај суупа у живот, од дана кад га Краљ потпише.

Мишљење Државног Савета

Господине Министре,

Савет Државни расмотрио је предлог закона за повластицу г. г. Ђорђу Вајферту, индустријалцу и Алекси Новаковићу, адвокату из Београда, на вађење и обделавање руда и копова у атару општине рупске среза власотиначког округа пиротског, па није имао шта да примети на исти предлог

Извештавајући Вас о овоме, ради Вашег знања, част ми је вратити Вам $\frac{1}{2}$ предлог ове повластице, који сте изволели послати Савету писмом од 20-г прошлог месеца, ПБр. 288.

Примите, Господине Министре, уверење о моме одличном поштовању.

ПРЕДСЕДНИК ДРЖ. САВЕТА
Др. Л. Докић.

Секретар чита:

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
А Л Е К С А Н Д Р А I
по милости божјој и вољи народној
Краља Србије
МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра Народне Привреде, а по са слушању Нашег министарског савета решили смо и решавамо:

Овлашћује се наш министар Нар. Привреде, да Народној Скупштини, сазваној у први сазив, прве периоде скупштинске, може поднети на решење «Пројект закона о повластици Алексе Савића из Београда на рудник „Ропчево» у округу подунавском.

Наш министар народне привреде нека овај указ изврши.

28 фебруара 1891 год.
Београд.

Јов. Ристић с. р.
К. Протић с. р.
Ј. Вели-Марковић с. р.

Министар
народне привреде
К. С. Таушановић.

Исти гласи:

Народној Скупштини

По одобрењу министра народне привреде од 30 децембра 1887 године РБр. 1058, начелство округа подунавског, на основу § 10 рударског закона, издало је Алекси Савићу, оvd. трговцу просто право истраживања руда и копова у атару села Ропчева, општине неменикућске, среза космајског окр. подунавског.

До 9 фебруара 1888 године, истражилац руда и копова Алекса Савић, на поменутих местима, у толикој је мери пронашао и открио слојеве мермерног камена, да је истог дана поднео молбу и тражио, да му се на основу закона рударског изда повластица на вађење и израђивање мермерног камена.

Пошто је молилац испунио захтеве § 28 рударског закона о давању повластица, то сам на основу § 29 и 30 рударског закона, под 17 јуном 1888 год. одредио вештачку комисију, која је на лицу места имала да оцени, да ли су наводи молиоца Савића истинити и да ли се пронађени мермер налази у толикој количини да је вредно предузети обделавање истог.

Одређена вештачка комисија пошто је изашла на лице места и учинила нужав извиђај, под 30 јуном исте године поднела ми је извештај констатујући, да се мермер у поменутом истражном простору Савићевом, у толикој јачини налази, да је вредно предузети обделавање истог, као и то, да је молилац испунио све захтеве закона рударског, да му се може дати повластица за вађење и прерађивање пронађеног мермера.

Према оваквом извешћу вештачке комисије и саобразно §§ 16 и 31 рударског закона, под 23 мајем 1889 године, одредио сам комисију, која је сходно § 33 руд. закона извршила ограничење рудних поља на која истражилац тражи вађење и прерађивање мермера.

Када је комисији поверени јој посао довршила и рудна поља ограничила, ја сам на основу § 31 рударског закона под 29 јуном 1889 РБр. 871, известио решењем молиоца, да ћу му тражену повластицу на вађење и прерађивање мермера на поменутом и ограниченом месту издати, када саобразно 177 члану земаљског Устава за то добијем одобрење Народне Скупштине.

Према свему до сада изложеном, а са обзиром на то, да је г. Алекса Савић, овдашњи трговац и истражиоц руда и копова у атару села Ропчева, среза космајском округа подунавског, испунио све захтеве закона рударског, да може бити повластичар на поменутом месту, — част ми је на основу 177 члана земаљског Устава поднети Народној Скупштини на одобрење приложени под $\frac{1}{2}$ пројект повластице.

ПБр. 447
27 фебруара 1891 год.
Београд.

Министар
народне привреде,
К. С. Таушановић с. р.

ПРОЈЕКТ ЗАКОНА

повластици Алекси Савићу, трговцу из Београда а на вађење и израђивање мермера у атару села Ропчева, општине неменикућске, среза космајског окр. подунавског.

Чл. 1.

Овлашћује се влада Краљевског Намесништва да може издати повластицу Алекси Савићу, трговцу из Београда, на вађење и израђивање мермера у атару села Ропчева, општине неменикућске, среза космајског округа подунавског, а на основу овога закона.

Чл. 2.

Алекси Савићу, трговцу из Београда даје се повластица на вађење и израђивање мермера, а сходно § 55 рударског закона и осталих руда и копова, које повластичар за време дате му повластице пронашао буде у атару села Ропчева општине неменикућске, среза космајског округа подунавског, на три рудна поља, рачунећи свако по 100.000 квадратних метара, а за време од 50 (педесет) година рачунећи од дана решења скупштинског.

Чл. 3.

Тачне границе овог рудника обележене су у приложеном под $\frac{1}{2}$ плану, а његове су границе утврђене и граниче овако:
За основицу узета је дужина од 83^о50 метара на скоро хоризонталној ливади Јована Васића, из Ропчева, и то је исписана у плану са 1 и 2.

Правац основице иде од 1 на 2 западно 13^о30, од магнетског меридијама на тачци 1.

Крајње тачке основице 1 и 2 утврђене су тригонометријски од сталне тачке, која је урезана у стени, која је избила на површину земље и која лежи у ливади Симе Попадића; урез

на стени овакав је и пресек рударског знака је права стална тачка, од које се како основица тако и крајеви спољних рудних поља изнаћи могу.

Тачка 1 основице налази се 152^о20' западно од магнетског меридијана код сталне тачке, а растојање од исте сталне тачке до тачке 1 основице износи 54 м. 80; тачка 2 основице налази се у правцу 54^о32' западно од магнетског меридијана на сталној тачци а дужини 55 м. 80.

Крајње тачке рудних поља означене са I II III и IV изналазе се од утврђене сталне тачке овако:

I Као јужноисточна крајња тачка лежи 128^о48' источно од магнетског меридијана код сталне тачке, а у дужини 346 мет. 50;

II Као североисточна крајња тачка лежи 33^о2' западно од магнет. меридијана на крајњој тачци I и у том правцу у дужини 750 м.⁰⁰

III Као северозападна крајња тачка лежи западно 133^о2' од магн. меридијана на тачци II, а у дужини 400 м.

IV Као крајња јужнозападна тачка лежи западно 123^о2' од магн. меридијана од тачке I, а у дужини 400 м.

Према томе тачка I лежи на утрини Панте Славковића; II на њиви Милована Стојановића; III у забрану Андрије Јањића и IV у воћњаку Петра Мајсторовића-Лазаревића.

Источна граница рудника је измеђ I и II; правац јој је 33°02' западно од магнетског меридијана а прелази од I тачке пошав утрином Панте Славковића; утрином Глише Новичића, њивом Петра Славковића, виноградом Митра и Ђуре Славковића, воћњаком и шумом Живојина Борђевића, ливадам Светозара Попадића, сеоским путем, виноградом Митра Топаловића — Мајсторовића; њивом Тривуна Мајсторовића; виноградом Панте Мајсторовића; њивом Милована Стојановића, у којој је и тач. II.

Северна граница рудника је између II и III, правац јој је 123°02' западно од магнет. меридијана код II и прелази у означеном правцу њивом Милована Стојановића, њивом и ливадам Јована Васића, њивом Симе Васића, путем сеоским, забраном Петра Мајсторовића и забраном Андрије Јањића до тачке III.

Западна граница рудника је између III и IV; правац јој је 213°02' западно од магнетског меридијана код тачке III и у овом правцу прелази имања: забраном Андрије Јањића, њивом Михајла Мајсторовића, сеоским путем; њивом Митра Славковића, њивом Ђуре Славковића, утрином, воћњаком, кућним плацем и њивом Михајла Мајсторовића, баштом Андрије Мајсторовића, авлијом Косте Мајсторовића и воћњаком Петра Мајсторовића, где је тачка IV.

Јужна граница рудника је између IV и I; правац јој је 303°02' западно од магн. меридијана код IV и тим правцем прелази воћњаком Петра Мајсторовића и пашњаком Петра Мајсторовића, јаругом «Павитина», сеоским путем и утрином Панте Славковића, где лежи и тачка I.

Чл. 4.

Рудник овај зваће се «рудник Ропчево» и под тим именом завешће се у рударске књиге.

Чл. 5.

Обделаоц овога рудника Алекса Савић обвезан је придржавати се прописа закона рударског, тачно плаћати регалне данке и остале рударске таксе, које сада постоје и које би се допније завеле и следовати свима наредбама рударске власти, као што се и њему дају поред дужности и сва права по овој новластици прописана рударским законом.

Чл. 6.

Овај закон ступа у живот, кад га краљ потпише.

Мишљење Државног Савета

Господине Министре,

Разгледавши предлог о повластици која се намерава дати Алекси Савићу, из Београда, на вађење и израђивање мермера и осталих руда и копова у атару села Ропчево, који сте предлог изводећи послати писмом од 20-г прошлог месеца, Бр. 287. Савет није имао ништа друго да примети на овај предлог, само мисли, да наслов истог не одговара формули, која је усвојена за предлоге што се подносе на решење Народној Скупштини, и да би га требало удесити према тој формули.

Част ми је, известити Вас о овоме, и вратити % предлоге с молбом, да би сте изводећи примити уверење мога особитог поштовања.

ЗАСТУПНИК

ПРЕДСЕДНИКА ДРЖАВ. САВЕТА,

А. Васиљевић с. р.

Председник — Ови предлози упућују се секцијама.

Сад прелазимо на дневни ред. На дневном је реду први претрес измена у закону аграрном дугу.

Известилац Ранко Петровић прочита цео закон (ст. 791), за тим саветско мишљење (ст. 792), па одборски извештај (ст. 930).

Потпредседник Паја Вуковић — На реду је претрес у начелу прочитаног закона.

Васа Манојловић — Господо, ја сматрам за дужност, да као посланик проговорим неколико речи у начелу о пројекту овога закона, тим пре што сам ја као адвокат у ослобођеним крајевима више година радио по овим пределима, и

парочито хоћу да скренем пажњу г. г. посланика на овај пројект у тој цели, да би овај закон изашао што бољи.

Ви знате, господо, да је Србији поред других обвеза, Европа, тако рећи натурала Србији и аграрно питање на берлинском конгресу од 1878 год. и Србија поред других сервилности на спрам Европе извршила је и ту, пре него друге државе. Берлинским уговором наређено је да се аграрна питања морају расправити не само у Србији, него у Босни, Ерцеговини, и у Бугарској. И ако ове то до данас нису учиниле, Србија је узела то на себе и од год. 1882 донела је закон, те су комисије расправиле то мучно аграрно питање. На основу тога закона, Србија је учинила један зајам и она је господарима, који су имали своје господарлуке исплатила, и држава је српска постала тако рећи поверилац свију села и општина у ослобођеним крајевима. Ја сад не могу да кажем прецизно, колико има села у четири ослобођена округа, и колико је могло бити господара, но само могу то да кажем, да је држава српска за закључени аграрни зајам интабулисала поједина села укупно, и та су села солидарно одговорна држави, сви за једног и један за све, за овај зајам, који је држава исплатила турским господарима.

Овим пројектом хоће се да се то подели међ села, хоће се да се свако село распарча и онда ће држава, ако је имала својих дужника на хиљаду или више, она ће сад имати овим пројектом 5000 дужника. Овим се пројектом овлашћује министар финансија да он пропише правила како ће ти сопственици тих земаља да издаду хипотекарне облигације држави. Разуме се да ће ту од чести бити манипулација око тога већа, али то ће бити пробитачније за отплату. Сад како ће се то наплаћивати пројектом овлашћује се управа државних дугова. Сем свега онога што је овде казано што ће министар финансија расписом наредити, ја држим да г. г. посланици треба да обрате нарочиту пажњу на чл. II пројекта, који говори како ће се та подела извршити: да ли ће да врши каква комисија, да ли ће вршити изборни суд или ма како друкчије и на чији терет то све пада. То је по моме мишљењу тежиште овога пројекта, па и ако он изгледа да је лак, у примени ће ипак у колико ја познајем расправљање тих аграрних послова, мислим да ће врло тешко бити да се то изврши. До данас све парнице аграрне још нису свршене код судова, још су оне у току и ми већ долазимо овде да раздељујемо та села на тако рећи више дужника државних.

Као што рекох, мени се чини, да ће држава наћи при извршењу овога закона на гдне препреке, као што је наплаћивала на препреке и са оним законом, кад је те аграрне одпосе расправљала, између села и господара, јер онда су у министар финансије и правде и унутрашњих дела, били издали масу расписа са којима су на разне начине тумачили аграрни закон и тим је прављена велика збрка у примени тако, да су по неки од министра и неподпуне турске тачије признавали за важеће. Ја се бојим, да и овај зак. не буде те среће што не би желео. Но на послетку нећу у то да се уплећем, али у толико примећујем и молим г. г. посланике, да нарочито при овом закону обрате пажњу на чл. 7 и 8, те да се пропише како ће се наплаћивати аграрни откуп од ових нових дужника; јер по моме мишљењу ови чланови стоје у супротности са чл. 10 и 11, и са чл. 151 Устава, јер ја сматрам да вап судским путем не може се наплатити никакав дуг, мањ ако се нарочита повластица не да управи зајмова, да она као год и неке штеднишце наплаћује дуг без судске процедуре.

Дакле у толико ја могу да замерим да ова два члана — 7 и 8 — не могу овако да остану, и кад дође ред на њих да се о њима говори, ми ћемо тражити да се редигују на други начин, јер као што рекох, вап судским путем не може се ништа наплаћивати, јер по овом пројекту држава ће ставити интабулацију на земљиште појединих сопственика; али ће се наћи и других приватних људи, који ће стављати интабулације и неће се моћи ни један слушај наплате извршити, док не буде опште процедуре, као и код других наплата по нашим законима.

Известилац Ранко Перовић — Г. Васа Манојловић са својим говором у начелу изгледаше ми да ће бити против овом закону у опште, али ја му захваљујем, што се на завршетку свога говора изјаснио да није противан у начелу овом закону. Међутим ја хоћу да кажем неколико речи зарад бољег оријентисања у одређивању, да ли да се прими овај закон или не.

Још 1880 г. донесен је закон за „аграрни зајам“. Тај је закон решио зајам, који је имао намеру да се њиме откупе сва она добра, која су по пређашњем снахијском уређењу у турској држави постојала, а на којима су живили наши људи, те да постане права својина оних, који су на њима живели. Сопственици пак имали су тај откуп да плаћају држави на име отплате и интереса таман онолико, колико је и држава плаћала на учивени зајам.

Закон је доведен, и имања су откупљена од стране државе, а међутим тај дуг није никако накнађен држави од оних сопственика, у чије је руке прешла та земља. Од 1880 г. на овамо држава непрестано плаћа око $\frac{1}{2}$ милиона динара годишње на име отплате и интереса за онај зајам, којим је то откупљено, а међутим тамошњи сопственици нису готво ништа држави отплатили. А то је било тако и сувише с тога, што није добро уређено то плаћање, јер држава је примила за свога дужника читаве општине или села, а села и општине нису се могли наравњати, колико ће ко да плаћа, по што су имања код појединаца различита. Овом је закону задатак да то регулише, да одреди сваком сопственику, колико има да отплаћује од сада у име отплате и интереса овога зајма; јер по досадањем закону а са тога што није на сваког појединца дуг подељен сопственици врло су мало плаћали, или нису ни мало. То је што сам имао да вам кажем.

Богосав Поповић — По што сам ја посланик из тих ослобођених крајева, то ћу и ја да кажем неколико речи у начелу о овоме закону. Кад је наша храбра војска 1877 г. заузела ослобођене крајеве и присајединила их краљевини Србији, тамо су скоро сва села била добра појединих Турака, а обрађивали су их Срби. Срби, који су живели на тим местима нису имали поваца да плати Турцима за те земље и за то се је наша држава задужила и исплатила сва земљишта турска. Сад они грађани на тим земљиштима, дугују нашој држави. Али наша држава, кад је исплатила та земљишта Турцима, онда се није обратила пажња, да то буде што је јевтиније, него су појединци чинили злоупотребе, и што би се могло једно село да узме за 1000 дук., а оно се је платило 5000 или 10.000 дук. Но то је било и прошло, а сад да се вратим на пројект закона.

Овим законом иде се на то да се олакша плаћање појединих грађана држави. До сада по старом закону један сељак, у селу од 100 кућа, није могао да се убаштини, него је морао да плаћа заједно са осталим сељацима по неколико година, па тек онда да се убаштини и за то је држава врло мало наплатила од тога, јер је један гледао на другог да плати и тако се није ништа платило. Овим се пројектом иде на то, да се одели земљиште сваког појединог сељака и тако сваки да ма шта има да плати и одмах да се убаштини. Дакле овим се пројектом иде на то, да ти сељаци што пре исплате то земљиште, што је са свим умесно и за то молим Народну Скупштину да овај пројект прими.

Панта Срећковић — Ја не бих узео реч, да нисам чуо овде некакве појмове, који не одговарају стању ствари. У окрузима, придруженим Србији било је сопственика, који су имали своју земљу, а међутим било је људи, који су живели на турској земљи, али они нису плаћали више него деветак или десетак. Кад је Србија ослободила те пределе, онда је на Скупштини ова ствар уређена тако, да се снахије, који су имали права на деветак или десетак погоде са сељацима по што да продаду та своја добра. Сељаци су и онда знали, која је њихова земља и онда њих није могао нико да најури, него је снахија имао право само на десетак. Да је тако остало, било би добро, али овде је учињена једна велика погрешка. Ја знам случај у месту, које се зове Дужница, кад

је код мене дошао један Турчин, ја сам казао сељацима да се погоде с њим и они су се погодили за 1000 наполеона и онај Турчин узео је паре и отишао. Међутим после, кад је држава отплатила, заборавила се првобитна ствар, да се ту плаћа десетак, него се изокренуло тако да се што скупље прода, и на неким местима сељаци су општењени. Лане кад сам био у Буковцу, сељаци су ми говорили, да не могу ништа да учине него веле: најбоље је за нас да нам дозволи држава да ми дамо право једном трговцу да узима десетак, а он да отплати држави, и после извесног рока да остане наша земља. Али је сад веома мучно како ће да се дели та земља, на који начин, и ко ће то да дели. Ја мислим да не треба да улазимо у деобу, него нека они реше, колико ће ко да плати, а држава да се не меша.

Ја, дакле усвајам овај пројект, али само ни сам за то да се држава меша у деобу, него сељаци, који знају стање ствари како је, нека они то реше.

Министар финансија Мих. Вујић — Господо, говор поштованог посланика, г. Панта Срећковића побудио је и мене, да кажем неколико речи о овој начелној дебати. Нисам мислио, да ће бити потребе да говорим што у начелу о овоме закону, јер намера његова није ништа друго, него да се народу онога краја помогне, да се исправе учињене погрешке, у колико се могу исправити.

Ово, што је рекао г. Панта Срећковић, стоји. Погрешке су учињене у самом начину процењивања и погађања. Умешали су се били свакојаки елементи, адвокати, лични интереси и т. д. Све је искварило онај припо ни однос, који би инако по саме сељаке много боље, да није тога било. Држава је заузела снахиска места, стари господари су били људи, који су наплаћивали десетак снахије или деветак тако зване чифлик-сајбије. Једна је погрешка у томе што је земљиште скупо плаћено. А друга је у томе, што је зајам скупо закључен; што је интерес био скуп тако, да су неплаћањем кроз толико година сељаци дошли у тај положај, да кад би сад морали да исплате главницу, интерес и интерес на интерес, то би изнело више, по што вреди та земља; ми би морали те куће да раскућимо и да те људе отерамо са њихове земље. Главна пак погрешка тога закона у томе је, што је задуживано цело село солидарно. Мислило се, да ће се тиме помоћи, кад се каже: да сва општина, или село јамчи за дуг. То је довело до тога, да нико није хтео свој дуг да отплаћује. Тај се дуг данас нагомилао толико, да држава, кад би хтела да наплати тај дуг, морала би да расели те људе, и онда, разуме се, кад би го било учињено, ни један не би могао да отплати свој дуг. Међутим, као што знате, држава је учинила, као што рекох, зајам по доста скупим условима. Држава плаћа анунтет на тај зајам 450.000 дин. И овај терет, који држава плаћа, дужни да плаћају државној каси сами ти сељаци, међутим држава нема од тога до данас никаквих прихода, и тај је анунтет саставни део државног анунтета.

Овим се законом иде на то, да се изврши подела дуга, а не подела земље, као што рече г. Панта Срећковић. Сељаци знају, шта је чије, знају на шта су плаћали десетак или деветак. Својине нема све дотле, док они не добију таније, дакле, док ту земљу не исплате. Али они знају, шта је њихово земљиште, и према томе има дуг између њих да се подели. У томе је цела ствар, у томе је суштина овога закона, да се дуг подели између њих, а поделиће га само општине, или, ако то не буде могуће, држава ће одредити комисије, које ће то извршити.

Друга важна страна овог законскога предлога је опрштење дужнога интереса.

Тoliko сам имао да кажем, само да исправим говор господина Панта Срећковића. Дакле није подела земље већ подела дуга.

Потпредседник — Претрес је свршен. Стављам ни гласање: Ко је за то, да се поднесени пројект закона прима у начелу, нека седи; ко је против, нека устане? (Сви седе.) — Објављујем да је Скупштина једногласно примила овај пројект у начелу.

Сад прелазимо на специјалан претрес.

Известилац чита чл. 1 (стр. 791).

Тома Јовановић — Господо, ако се буде од сељака, који су се задужили, наплаћивао интерес са интересом на интерес, онда држава никад неће то наплатити. (Чује се: није сад говор о интересу.) Држава слободно чека одузме то земљиште, јер се то никад не може отплатити, пошто се интерес дуго нагомилао. Земља не вреди онолико, колико је она бездушна комисија проценила и држава исплатила, и за то молим да Скупштина реши, да се интерес, како главни, тако и интерес са интересом, опрости и онда ће народ лако исплатити и држава доћи до новаца.

Потпредседник — Претрес је свршен. Стављам на гласање: Ко је за то, да се прочитани чл. 1 прими нека седи; ко је против, нека устане? (Сви седе.) — Објављујем, да је Скупштина усвојила чл. 1.

Известилац чита чл. 2 (Чује се: а одборско мишљење!)

Ја сам прочитао овај члан онако, како га је одбор са г. министром редиговао. Разлика у овоме члану, између првобитног пројекта и одборског извештаја у томе је, што је у првобитном пројекту стављено било, да се интерес на интерес плаћа по 6% све до сада, и да се све, што је наплаћено, скупи у једно, па да се целим тим дугом оптерети имање сваког сопственика, а од сад у напред да плаћају 6% интерес и 2% отплате, дакле, да плаћају 8% док не отплате цео тај дуг а то би било за 25 година.

Одбор је, да би учинио олакшицу том народу, учинио измену у томе, да, пошто се интерес на интерес нагомилао толико, да сад сваки има два пут онолико да плати колико је 1881 год. имао да плаћа; и пошто се даље готово у сигурно зна, да ти сељаци не могу никако цео тај дуг ни платити — то је одбор овај решио, да се интерес смањи тако, да се не рачуна 6% од 1882 год., него да се рачуна 3% и да се цео тај дуг капитализује, па да се на такав капитал плаћа 6 од сто интереса за 25 год. док се не исплати.

На ту је измену пристао и г. министар, јер је с нама заједно нашао, да том народу треба олакшати, а на Скупштини је, да то прими или не.

Тодор Радовановић — Известилац је казао да интерес на интерес буде три од сто; то није, него је то интерес на главницу, а интерес на интерес, решено је да се том народу опрости; за тим је решено, да се интерес од шест на сто сведе на интерес од три на сто до нове поделе.

Васа Манојловић — По другом члану овога пројекта, говори се о подели дуга, и по мом мишљењу, сва је тежина овога пројекта у овоме члану, изузимајући чланове који говоре, како ће се вршити та наплата. То је у другом реду важно. Овде се говори у начелу, да ће се дуг поделити између сељака, који живе у тим крајевима; а у другом делу овога члана говори се о срачунавању интереса. Интерес се своди од шест од сто на три од сто. То је добро, то је лепо, јер у ново-ослобођеним крајевима, плаћају становници поред овога аграрног дуга и све друге државне терете. Али, овде се не говори, како да се учини та подела, и ко да је изврши. То је најглавније, по мом мишљењу, што треба да се унесе у закон, а тога у закону нема. Мало пре г. министар финансија, одговарајући г. Панти казао је: поделиће или сами сељаци, а ако они не могу, поделиће држава. То, по мом мишљењу, није ушло у закон. Иначе, ако та мисао не уђе у закон, како, и на који начин да се подели, онда, ја држим, да је то једна празнина законца. Лако је знати Управи Зајмова, колико, на пр. село Јелашница или и свако друго има дуга. Е, сад, у том селу, да кажемо има 150 кућа. Њих 150 кућа треба сад ту суму, која износи, рецимо 1000 динара, да распореде на те куће. Ви знате, да обична деоба између задругара, кад се врши, не може се лако извршити; и кад је сами задругари не могу извршити, она по закону мора да се изврши изборним судом, и према томе нужно је одредити ко ће, и како ће *по сразмери и квалитету земљишта* извршити деобу.

Разуме се по себи, да се ова деоба не може и не сме извршити без суделовања државе као повериоца, јер може бити

лако оштећена кад са овим пројектом ослобођава дужнике од солидарне обавезе.

Министар финансије М. Вујић — Ово питање, које је покренуо г. Васа Манојловић, то питање није предвиђено с тога, што смо дуго и дуго размишљали о њему, а шта више лане смо донели и измену овога закона и од лане до сада ја сам наредно да се специјално овај закон разради, како би било најбоље ове питање, да се расправи. За то пак ја сам од лане до сада слао нарочиту комисију, склопљену од људи који су стручни и тим се послом занимали у министарству финансија. Из резултата тога испитивања види се: да тај посао не може ни тако лако као што се мисли, и да тежиште поделе лежи на самим општинама и најбоље би било да се држава не меша у овај посао, јер држава нема ту ништа да изгуби, јер се зна колико која општина дугује држави. Свака општина зна колико је дужна и она тај дуг има да подели између својих грађана по величини и квалитету земљишта, па ако се грађани те општине не би могли да погоде, онда ће тек доћи стручна комисија, која ће у споразуму са општином то да уреди. Комисија ће добити упуство од стране министра финансија.

Али предпоставимо што вели г. Васа Манојловић да би боље било да се ово питање уреди у овоме закону. Ја налазим да би било немогуће ставити оваку одредбу у закону. По чему ми да одредимо и како да напишемо да се та подела изврши? Ти људи сами знају најбоље чије је земљиште на висини чије у долини; чије је плодно а чије не, и према томе сами ће ти људи између себе да разрежу тај дуг а међутим комисија то не би могла учинити. Кад би ми то усвојили у закону, онда би морали да имамо читаву класификацију земљишта а то ми не можемо извршити. Главно тежиште овога посла треба да је у томе, да се у опште распоред дуга изврши, а држава имала би да контролише да не буде теорисање од стране већине над мањином. И по свему ономе што данас знам, ја се надам да неће бити велика тешкоћа ако се ово остави општинама, али би била велика тешкоћа, кад би држава узела све то у своје руке. Дакле усљед тога сам се решио да у закон не уносим никакву одредбу, која не би имала практичне вредности. То је што се тиче поделе.

Што се онога интереса тиче, морам да кажем само толико: да по пројекту законском опрашта се сав први интерес на интерес а то веома много износи, јер се до сада није ништа платило, па се тај интерес своди на интерес 3% по предлогу одбором. Ја сам на то одмах пристао у одбору а могу и сад да изјавим, у име владе, да влада не би имала ништа да се и цео интерес до 1 Јануара 1891 год. опрости, и само да остане главница а од 1 Јануара 1891 год. да тече отплата главнице и интереса (Одобравање.... Чује се: живео.)

Јован Мидић — Да о овоме говорим побудно ме је мој поштовани пријатељ Васа Манојловић. Ја сам чуо од г. Васе да тражи неку поделу, да скупља тамо чиновнике, који ће да деле земљиште. Господо, моја је фамилија у моме селу још од старине, још од пре 300 год. и ја имам тамо од старине своје земљиште, а и сваки сељак има своје земљиште, које му је остало од старина. Данас је моје земљиште премерено и ја на 30 хектара земљишта плаћам извесан порез. Наше је село задужено за 3000 дук. и ми ћемо тај дуг између себе поделити. Сељак неће ништа сакрити, нити пак држави може што пропасти, већ је ово добро дошло држави да што пре дође до новаца, јер има људи, који траже од толико година да плате свој део, али вели кад смо везани један за све а сви за једнога, онда нико није хтео да плаћа. Ово је врло добар закон а народ једва чека да се та подела изврши, те да сваки свој дуг плати. Ја у име тога народа изјављујем хвалу влади, Скупштини и одбору што је овакав пројект закона подишени.

Никако нисам за то да тамо долазе чиновници да деле земљу и тај распоред да чине, као што то хоће г. Васа Манојловић.

Стеван Миљковић — Ја сам хтео да говорим о томе како је народ у ново-ослобођеним крајевима преоптерећен

дугом са интересом на интерес, но пошто је г. министар финансија изјавио у име владе да нема ништа против тога, да се народу опрости интерес на интерес до 1 Јануара 1891 год. то ја изјављујем хвалу како г. министру финансија тако и целој влади. Дакле и ја сам хтео да говорим да се овај интерес народу покљони. Сем тога од преке је потребе да се подела дуга изврши па да сваки плати своје. То је општа жеља народа у ново-ослобођеним пределима и он то једва чека.

Лазар Лазаревић — И ја имам неколико речи да кажем. Ово нису чифлици него господарлуди. Овај народ од 500 година, од Косова, седи на овом земљишту и сваки од њих зна своје место и колико има земљишта. И комисија кад је прицељивала ово земљиште, она је одма распоредила и дуг, али народ само чека да Скупштина реши да сваки плати свој пропадајући дуг. Што пак до сада нису плаћали тај свој дуг, то је с тога, што су били обавезни један за све и сви за једнога.

Јованча Стојановић — Баш и ја сам из тих ново-ослобођених крајева и за то ћу и ја да кажем неколико речи. Код нас у запаљском срезу овакав је случај. Ви врло добро знате а и сећате се кад су ослобођени нови крајеви, како скупо коштају Србију ова 4 округа. Истина ми смо једва очекивали да дође наш брат Србин и да нас ослободи, али после кратког времена настало је то да смо постали презадужени, што је неправдо. Ондашња влада и државници, који су руководили државним пословима нису се обазирали на тај свет и на добро ових људи, који су робовали 500 година, па да каже: ево, ви сте сада са свим ослобођени. Али на жалост о томе нема ништа. Они су слали само комисије, које ће да напуне своје ценове са дијурном а нису радили онако, како би правда захтевала. То могу да докажем фактима и пред Скупштином и пред народом и свуда редом. Те смо комисије ми плаћали и то нам је био гори терет. Но ту није крива Србија у опште, него су криви неколико људи. Те су комисије цениле неправилно и неправедно. Јер ми који смо имали да платимо 100—200 дук. ми смо по њиховој процени имали да платимо 2—3000 дук. Они су ту нашу земљу разумели као њифлуке. То нису њифлуци, јер је то била наша својина од пронасти царства српског и прелазила је од потомства на потомство. Зашто су те комисије овако радиле, да ли нису разумели или нису хтели да разумеју, ја не знам, но на нас је било толико одређено, да смо плаћали више по под Турцима.

Ја, господе, не могу да разумем како се могао донети такав закон, да један буде обвезан за све а сви за једног. Јер један би и могао да плати и има људи, који су збиља таквог става да би могли да отплате дуг који на њих пада, али кад види да он остаје обвезан и дугује и за сваког сиромаша, који не може да плати, онда наравн, није чудо што ће да каже и ја нећу да платим, и тако не плаћају и они који могу, а не плаћају ни они који су занста сиромаша, који не могу да плате, и држава не може да дође до новца. Ми по досадашњем закону просто остали би да дугујемо до века, а ја вас питам, господе, смемо ли допустити да и наше потомство остаје у таквој обавези да дугује до века. Ја мислим, господе, да Народна Скупштина то неће дозволити. Ја бих молио Скупштину, да нас ослободи те тешке обавезе. Ви сте нас крвљу вашом ослободили и ево данас заједно седимо с вама на овим законодавним клупама да делимо срећу Србији. Ја мислим да ћете нам ви сада припомоћи, кад пређашња влада није добро пазила на се и народ српски и ја бих вас замолио да будете тако добри да усвојите, да се опрости овај интерес на интерес, који је по мишљењу одборском сведен на 3%. Тиме држава неће ништа изгубити а кад то усвојите, имајте на уму, да ћете нас извући из великог блата, из кога не би могли испливати. Ја се надам да ће и влада тај предлог усвојити. Данашња влада иде на руку и обраћа пажњу на народ у новоослобођеним крајевима. Ја сам на томе влади веома захвалан. Ја бих молио Скупштину да у чл. 2., што се веди од сто 3, да се то опрости, да се не плати. Ја мислим, да Народна Скупштина има осећаја према народу из наших кра-

јава и молио бих 10 посланика да ме потпомогну. (Потпоже га више од 10 посланика).

Министар финансије М. Вујић — Ја сам већ мало пре у свом говору напоменуо, да смо ми, по накнадној оцени, дошли до уверења да треба цео тај интерес да се опрости и онда би дошла оваква редакција у другом ставу: „а сав неплаћени интерес и интерес на интерес од дана првобитног задужења, опрашта се до 1 Јануара 1891 године“. (Чује се: врло добро, да се реши).

Потпредседник — Је ли вољна Скупштина да се реши? (Јесте).

Вогосав Поповић — Ја ћу само две три речи да кажем. Тамо у тим селима седе људи од старина и знају сваки своје парче земље где му лежи. Ја сам имао прилике, као свештеник и учитељ, да се уверим о томе. Они чим су купили ту земљу, направили су прибелешку, на неким местима видео сам рабош и на њему урежу колико кој дугује, а неки на артији напише. Само та њихова прибелешка није преведена у званичност, да се тај списак, та белешка сматра као званично. С тога ја бих предложио Народној Скупштини да се овде у овом члану дода и каже: да сами они ону поделу, коју имају, или ако учине доцније, напишу у присуству српског начелника и да се потпишу сви, и то ће се сматрати као званичан списак. И онда не би било потребно да се комисија одређује.

Известилац Ранко Петровић — По што је министар финансија пристао, да се сав досадањи неплаћени интерес и интерес на интерес опрости становницима ново ослобођених крајева, та онда има се рачунати интерес на првобитни дуг од 1 Јануара ове год. у напред и онда сопственици земаља постају дужници за првобитни дуг са интересом и отплатом главнице за 25 год. који је још 1881 године учињен. Тај је предлог најпре учинио г. министар финансија а после г. Јованча Стојановић. Ја примам тај предлог и мислим да се може задовољити г. предлагач Јованча Стојановић.

Милан Ђурић — Ја могу бити благодаран г. министру финансија као члану владе, који је озбиљну пажњу покљонио, да помогне овој нашој браћи. Србија, која се вазда бринула за своју браћу, тако исто видимо сад да у лицу владе и Народне Скупштине брине се, пошто је ослободила своју браћу од политичког ропства, да их ослободи од економског ропства. И кад усвојимо предлог, који је потпомогнут, а који је и сам г. министар финансије први изнео, онда дајемо прилике нашој браћи да створе услове и за материјално напредовање. Заста, господе, и ја сматрам да треба да се опрости неплаћени интерес и интерес на интерес, јер, господе, ви сви знате да наша браћа у новоослобођеним крајевима робовали су под Турцима и Турци су им односили најбоље богатство; даље, господе, ви сви знате да су се у тим крајевима водили многи ратови, а народна пословица вели: „тешко селу куда војска прође.“ Услед тих ратова наравно да су људи претрпели штету, а друго, господе, у те крајеве долазили су људи из ужичког округа, из Бонаоника, из Босне, из Херцеговине и Црне Горе. По мом мишљењу, ако усвојимо овај предлог, ослобођавамо их тек онда и економског ропства. Ја мислим, да је правилно и праведно и корисно, и да ће то и Народна Скупштина усвојити, што је г. министар предложио.

Генерал Лешјанин — Пошто је г. министар учинио предлог, који сам ја хтео да учиним, ја одустајем од речи и нећу да говорим.

Јован Николић — Кад смо у одбору претресали овај пројект законски, пре но што смо учинили измену у овом 2 члану, да се интерес 6% сведе на 3%, ми смо се у напред сагласили, да би требало аграрним дужницима у ослобођеним крајевима цео досадањи интерес покљонити. Но онда г. министар финансије није на то пристао, него је пристао само за пола да се сведе од 6—3%.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)